magma

MAGMA • 3/2025

Lars Rosenblad

SVENSKFINLAND SOM EKONOMISK REGION

- EN ÖVERSIKT AV NÄRINGSLIVET I DE TVÅSPRÅKIGA REGIONERNA

Svenskfinland som ekonomisk region
- En översikt av näringslivet i de tvåspråkiga regionerna

Utgivare: Tankesmedjan Magma
www.magma.fi

Magma 2025

Layout: Oy Nord Print Ab
Omslagsbild: Unsplashed

ISBN: 978-952-7328-52-1

Magma:
ISSN: 1798-4629 (print)
ISSN: 1798-4610 (online)

Lars Rosenblad

Svenskfinland som ekonomisk region

- En översikt av näringslivet i de tvåspråkiga regionerna

Om författaren

Lars Rosenblad är kommunikationsföretagare och fackboksskribent med näringsliv och regionutveckling som specialintresse. Han har tidigare jobbat som journalist, bland annat som chefredaktör för Vasabladet och Nya Åland.

INNEHÅLL

1. Inledning 6

Bakgrund 7

Definitioner och avgränsningar 10

Metod och upplägg 13

2. Näringslivet i de finlandssvenska regionerna 15

Svenskfinlands ekonomiska regioner 16

Jämförelser 35

3 Fördjupningar 43

Energiklustret i Vasaregionen 43

Tjänstesektorn kring besöksnäringen i Raseborg 46

Helsingfors – metropolen som innovationsmotor 51

4 Avslutning 55

Svar på forskningsfrågorna 55

Uppslag för vidare forskning 60

Policyrekommendationer 61

Källor 68

1. Inledning

Syftet med den här rapporten är att beskriva och synliggöra näringslivets roll i Svenskfinland. Näringslivet ses här som den resursskapande kraft som skapar jobb och genererar skatteintäkter för offentliga tjänster – som grunden för regioners och kommuners livskraft och befolkningsutveckling. Eftersom det svenska språket i huvudsak är koncentrerat till de tvåspråkiga regionerna är livskraften i Svenskfinland en garant för svenskans framtid i Finland. Ett underliggande syfte är därmed att visa på näringslivets betydelse för svenskans framtid. Frågeställningarna i rapporten är välkända på nationell nivå, liksom på kommunal nivå och i de stadsregioner kommunerna bildar. Den nya infallsvinkeln i denna rapport är det allfinlandssvenska perspektivet som konkretiseras i följande frågor:

- Vilka näringar och branscher lever Svenskfinland av?
- Hur ser näringslivet i Svenskfinland ut?
- Skiljer det sig från näringslivet i Finland i stort?
- Kan man förstå Svenskfinland som en ekonomisk region?
- Kan man tala om finlandssvensk livskraft?
- Hur kunde en finlandssvensk näringspolitik se ut?

Syftet med rapporten är också att formulera nya frågor som inte kan besvaras i en begränsad rapport, men som kunde bli föremål för vidare utredningar och forskning på adekvat vetenskaplig nivå.

Samtidigt som denna rapport färdigställs presenterar Svenska kulturfonden sin strategi för de kommande fem åren. I strategin har man bland annat frångått begreppet “Svenskfinland” och ersatt det med “det svenska i Finland”. Motiveringen är att det svenska i Finland rör sig över både fysiska och mentala gränser och kan

finnas på många ställen geografiskt. Därför är det kontraproduktivt att försöka rama in eller begränsa Svenskfinland i en tid när Kulturfonden verkligen vill nå ut.

Kulturfondens markering har bäring på idén bakom denna rapport. Näringslivet fungerar uttryckligen som fonden beskriver – det rör sig över fysiska och mentala gränser på samma sätt som kulturen. Däremot är de territoriella områdena fortsättningsvis viktiga för sysselsättning och skattefinansierad välfärd. Kommunalskatten och delar av samfundsskatten betalas till kommuner, och de flesta arbetsplatser finns fysiskt inom ett geografiskt pendlingsområde. Trots begränsningarna i begreppet Svenskfinland används det därför i denna rapport.

Bakgrund

Kommuner med svensk service, fonder och stiftelser, litteratur, teater, musik, medier samt institutioner som Borgå Stift, Nylands brigad och Åbo Akademi. Det här är ungefär sinnebilden av Svenskfinland, lite beroende av vem man frågar.

Det som ofta lyser med sin frånvaro i beskrivningar av Svenskfinland är näringslivet – företagen. Någon nämner kanske Stockmann, Aktia Bank, Veritas, Fiskars eller bolag med släktnamn som Fazer, Paulig, Rettig, Hartwall eller Sinebrychoff, bolag som har eller snarare har haft ett finlandssvenskt ägande. Mycket sällan nämner man däremot Fortums kärnkraftverk i Lovisa, Nestes raffinaderi i Borgå, Wärtsilä och ABB i Vasa eller skogsindustrin i Jakobstad när man beskriver Svenskfinland.

Typiska exempel på hur näringslivet lämnas bort är avsnittet om Svenskfinland i Uppslagsverket Finland, webbsajten svenskfinland.fi som upprätthålls av finlandssvenska institutioner samt Wikipedias avsnitt om Svenskfinland på olika språk.

När vi sänker blicken från Svenskfinland som helhet till det kommunala planet jobbar de finlandssvenska beslutsfattarna i själva verket väldigt mycket med näringslivsfrågor som företagsetableringar, planläggning, arbetskraftsbehov, näringslivsanpassad utbildning eller transportleder. Samma sak gäller finlandssvenska beslutsfattare nationellt där frågor som sysselsättning, skattebas, arbetslagstiftning, utländska investeringar samt forskning, utveckling och innovationer ligger i rikspolitikens centrum. Det verkar som om den lite slitna metaforen ”att baka kakan innan man fördelar kakan” inte riktigt gäller på den allfinlandssvenska nivån. Av den offentliga diskussionen får man snarast bilden av ett samhälle där man börjar med att fördela kakan och ropar på fonderna om det finns för litet kaka.

Det är förstås inte ett måste att välja bort näringslivet ur den stora berättelsen om Svenskfinland, utan berättelsen kunde se annorlunda ut. I lokalsamhällena finns näringslivet starkt med på de flesta platser. Tänk till exempel på bruksorter som Fiskars, Billnäs, Dalsbruk eller Oravais där allt har kretsat kring ett enda bolag. Vad vore Pargas utan “Kalken” och gruvan med dess varningssignaler, eller vad vore Jakobstad utan cellulosafabriken och dess “doft av pengar”. Det gamla tvåspråkiga Helsingfors beskrivs ofta genom den grundmurade svenska servicen och de svenska neonskyltarna i centrum: Stockmann, Tallberg, Helsingfors Sparbank, Hufvudstadsbladet, Tilgmanns tryckeri och Foto Nyblin för att nämna några.

I Österbotten är både företagsamheten och landsbygdsnäringarna viktiga delar i de lokala berättelserna. Vad vore Närpes utan växthusen och Nykarleby utan pälsfarmerna? På många håll längs kusten, inte minst i Åboland, är kustfisket i centrum för den lokala berättelsen. På Åland byggs den lokala berättelsen upp kring sjöfarten, redarna och rederierna, och det skulle inte heller gå att beskriva Finland som land utan skogen – Finlands gröna guld, krigsskadeståndet som

förnyade metallindustrin eller Nokia som en kort tid var ett av världens högst värderade bolag.

Det finlandssvenska ägandet syns förvisso inte minst i stereotypiserande berättelser om "rika finlandssvenskar", men ägandet i sig granskas inte i denna rapport.

Stora berättelser är viktiga för vår självförståelse, och de berättelser vi själva berättar om oss påverkar i allra högsta grad hur andra – det finskspråkiga Finland men också Sverige och Norden – ser på oss.

En viktig utgångspunkt när man granskar ekonomiska regioner är EU:s regionalpolitik som också är Finlands regionalpolitik. EU:s regionalpolitik, särskilt från och med Lissabonstrategin år 2000 går ut på att städerna och stadsregionerna har ansvar för den kunskaps- och innovationsdrivna utveckling som ska garantera EU:s konkurrenskraft i en globaliserad värld. Regionutvecklingen ska ske i nära samarbete mellan näringslivet, den offentliga sektorn och högskolorna. När handelshinder mellan länder avlägsnades och frihandeln utvidgades var det på 1990-talet regionala ekonomiska kluster som sågs som drivande motorer i den globala ekonomin.

Programperioderna har bytt av varandra i EU, men grundfilosofin i unionens och därmed också Finlands regionalpolitik kvarstår. Tillväxten ska komma från tillväxtcentra – främst universitetsstäder med tydligt definierade näringslivskluster eller -ekosystem. Pengarna från EU:s strukturfonder används därför i huvudsak för att utveckla dessa starka tillväxtcentra.

Det har runnit mycket vatten i Borgå och Aura åar och i Kyro älv sedan regionalpolitikens huvudsyfte var att stödja ekonomiskt svaga regioner med inkomstöverföringar från starkare regioner. I Finland kanaliserades regionala

stöd fram till 1999 genom U-områdesfonden Kera, vars namn i sig beskriver den dåtida regionalpolitikens syfte.

En möjlig förklaring till att de ekonomiska regionerna syns så lite i den finlandssvenska berättelsen kan eventuellt vara att de faktiska ekonomiska regionerna inte är helt kompatibla med olika finlandssvenska identiteter och representationer. Det finlandssvenska medborgarsamhället i organisationerna samt den politiska strukturen i till exempel Svenska folkpartiet och Svenska Finlands folkting är primärt kommunbaserat. Rikspolitiken organiseras kring valkretsen, vilket för till exempel Nylands del betyder att centralorten Helsingfors i valkretsen politiskt skiljs åt från sin ekonomiska region, medan Raseborgs- och Borgåregionerna, som inte har mycket ekonomiskt gemensamt i sin tur hör till samma valkrets. Svenska folkpartiets organisering i kretsar följer valkretsindelningen, vilket antagligen bidrar till att partikretsarna inte tydligt bevakar de ekonomiska stadsregionerna.

I praktiken är Svenskfinland dock väl kompatibelt med EU:s regionalpolitik. Helsingfors är en europeisk metropol, Åbo och Vasa är tillväxtcentra, dvs. universitetsstäder med forskning som backar upp regionens näringsliv medan Karleby är landskapscentrum, med ett universitetscenter.

Definitioner och avgränsningar

Med begreppet näringsliv avses i denna rapport företagen inom den privata sektorn samt de branscher, kluster och ekosystem som dessa företag bildar.

Med Svenskfinland avses i denna rapport de tvåspråkiga kommunerna och regionerna i Österbotten, Åboland och Nyland. De så kallade språköarna är inte med, medan Ålands särpräglade näringsliv beskrivs kort i kapitel 2. I

huvudsak beskrivs de ekonomiska regionerna och pendlingsregionerna kring centralorter såsom dessa definieras av Statistikcentralen. Näringslivet följer inte kommungränser vare sig med avseende på arbetspendling eller hur folk rör sig för att handla och konsumera nöjen. Kommunen som genomgående grundenhet skulle därför bli missvisande i denna rapport.

Helsingforsregionens dominerande ställning både befolkningsmässigt och i Finlands näringsliv snedvrider de flesta jämförelser, och därför görs dessa genom att till exempel jämföra de tvåspråkiga regionerna utanför huvudstadsregionen med de enspråkigt finska regionerna utanför huvudstadsregionen. Rapporten beskriver näringsstrukturen i de finlandssvenska regionerna och visar hur Svenskfinland skiljer sig från övriga Finland. Analysobjektet är därför regionerna där de svenskspråkiga bor, men inte finlandssvenskarna som grupp eller individer.

En annan distinktion som görs är den mellan näringsliv och arbetsliv. Den primära frågan är vad Svenskfinland lever av och varifrån skatteintäkterna kommer, inte var finlandssvenskarna jobbar. Därför beskrivs inte den offentliga sektorn. Rapporten går inte in på finlandssvenskt ägande eller kapitalbildning. Den identifierar således inte "finlandssvenska företag", utan de näringar, branscher, företagskluster och i vissa fall enskilda företag som bidrar till Svenskfinlands skattebas och livskraft, oberoende av hur dessa företag är ägda. Tidsaspekten är nutid med möjligast aktuell statistik som källa. Tidsjämförelser görs inte i denna studie. I mycket begränsad mån försöker jag i avslutningsdelen beröra framtida arbetskraftsbehov i olika branscher i olika regioner, eftersom arbetskraftens rörlighet påverkar den demografiska utvecklingen som är central för Svenskfinlands framtid. Arbetskraftsbehovet i den privata sektorn är dock i allra högsta grad beroende dels av konjunkturen, dels av teknologisk utveckling och företagsetableringar.

En av frågorna som ska besvaras i rapporten är om Svenskfinland kan ses som en ekonomisk region. I resonemanget stöder jag mig mest på regionforskaren Michael Keatings (1998) regiondefinitioner och på den finlandssvenska regionforskaren Emily Sundqvists doktorsavhandling (2022).

Regionala kännetecken och regiontyper

Geografisk region
Geografiskt avgränsad av naturen

Ekonomisk region
Ekonomiska mönster t.ex. gemensam arbetsmarknad eller produktionskluster

Funktionell region
Ekonomiska och sociala mönster, t.ex. arbetsmarknad, pendlingsområde

Kulturell region
Språk, dialekt eller annan form av kommunikation

Institutionell region
Administrativ/politisk enhet

Begreppet regionutveckling som politiskt ledd verksamhet skiljer sig från politiskt beslutsfattande genom att politiker inte kan bestämma hur näringslivet ska utvecklas. Däremot kan man politiskt fatta beslut om finansiering av forskning, utbildning och infrastruktur som stärker näringslivets verksamhetsförutsättningar. Det offentliga är alltså drivande i nätverk tillsammans med företag, högskolor och organisationer. Offentlig finansiering satsas på samarbetsprojekt som man inte kan förutsätta att enskilda företag ska ta ansvar för.

Näringslivets och därmed regionernas utveckling påverkas i högsta grad av så kallade megatrender som digitalisering, globalisering, urbanisering och kampen mot klimatkrisen. Dessa megatrender analyseras dock inte närmare i denna rapport eftersom de i huvudsak inte är särskiljande för de tvåspråkiga regionerna.

Metod och upplägg

Metoden är deskriptiv med syftet att sammanställa och korsköra offentliga data till en ny faktahelhet med perspektiv som fallit i skymundan i såväl samhällsforskningen som den offentliga debatten. Data som används är Statistikcentralens offentliga statistik som kompletteras av uppgifter från regionala aktörer som landskapsförbund, kommuner och utvecklingsbolag.

Den teoretiska referensramen är främst standardverk inom regionalvetenskap och ekonomisk geografi samt skriftliga källor utgivna av Arbets- och näringsministeriet samt Europeiska unionen. Rapportförfattaren har i två böcker – Österbottens handelskammares jubileumsbok 2017 och Vasaregionens utvecklingsbolags VASEK:s jubileumsbok 2023 – analyserat det österbottniska näringslivet och dessa böcker fungerar också som källor.

Efter detta inledande kapitel där frågeställningarna formuleras, följer två empiriska kapitel. I kapitel två beskrivs samtliga ekonomiska regioner i Svenskfinland och deras näringsstruktur i avseende på samma parametrar. Kapitlets syfte är att besvara de centrala forskningsfrågorna och på basis av dessa beskriva den näringspolitiska essensen i respektive region. Regionerna utanför huvudstadsregionen jämförs med varandra, men också med Finland som helhet utanför huvudstadsregionen.
I kapitel tre görs en fördjupning i tre regioner för att exemplifiera resultaten från kapitel två. Syftet är inte att beskriva hela näringsstrukturen i de tre regionerna, utan visa hur lokala och regionala kluster och ekosystem fungerar och utvecklas

som ett resultat av geografi, historia, utbildning, FoU och regionalpolitiska åtgärder. De tre analysobjekten är valda för att vara maximalt olika. De är energiklustret i Vasaregionen, besöksnäringen i Raseborgsregionen och uppstartsekonomin i Helsingforsregionen.

I det avslutande kapitel fyra följer sammanfattning och slutsatser samt policyrekommendationer och idéer för fortsatt forskning.

2. Näringslivet i de finlandssvenska regionerna

Statistikcentralen statistikför två typer av regioner som är relevanta för denna rapport: ekonomiska regioner (fi. seutukunnat) och pendlingsregioner (fi. työssäkäyntialueet) Stadsregioner i bemärkelsen pendlingsområden och ekonomiska regioner skiljer sig från kommuner och administrativa regioner genom att de uppstått oplanerat, spontant när invånarna pendlar för att jobba, handla och idka hobbyer. Stadsregionerna är därför produkter av ekonomisk och kulturell geografi, inte av politisk geografi. Samkommunala utvecklings- och näringslivsbolag samt företagens handelskamrar följer ofta gränserna för stadsregionerna. Statistikcentralens indelning i ekonomiska regioner är för de flesta frågeställningar i denna rapport mera relevant än indelningen i pendlingsregioner och används därför i regel. I några fall finns endast data på landskapsnivå att tillgå, och i några fall är kommundata relevanta.

Årtalet på de använda data är i regel det färskaste statistikåret som finns att tillgå i databaserna, 2024, -23 eller -22. År 2022 var ett avvikande år i ekonomin på grund av att Rysslands krig i Ukraina drev upp energipriser och inflation. Å andra sidan påverkades näringslivet under 2021 och 2020 av coronapandemin. Därför används år 2022 när det är det färskaste statistikåret. De tvåspråkiga ekonomiska regionerna ordnas i denna rapport med början från nordväst i Karleby till och med Lovisa i sydost.

Svenskfinlands ekonomiska regioner

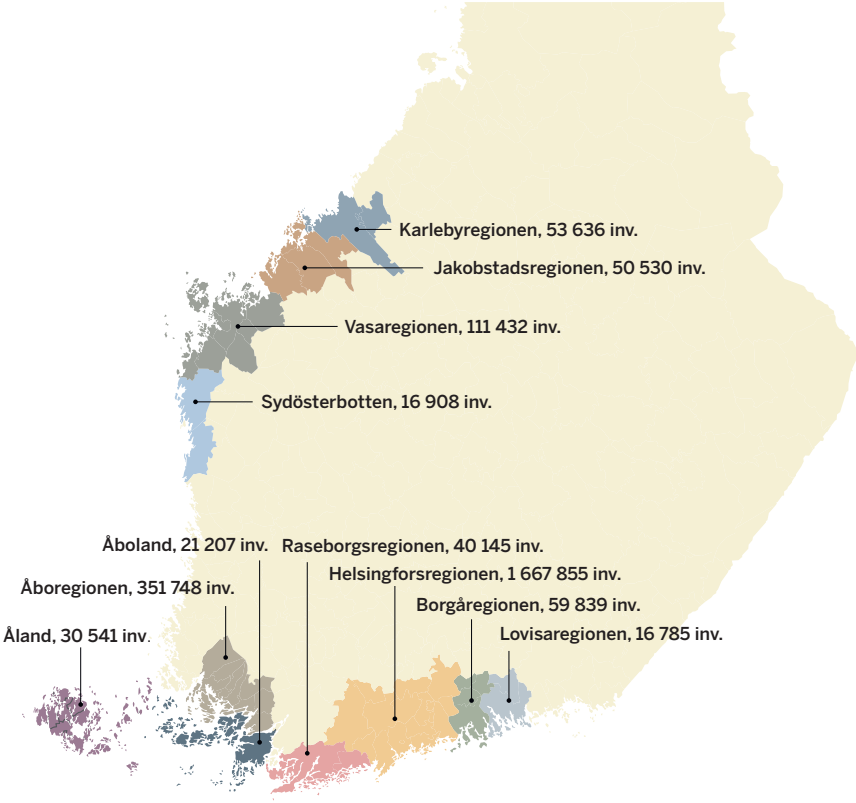

De tvåspråkiga kommunerna i Finland hör till tio ekonomiska regioner enligt Statistikcentralens indelning. OBS, att regionerna, speciellt Helsingfors och Åbo också består av många enspråkigt finska kommuner.

Kartbotten från Wikipedia och bearbetad enligt https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/

Karlebyregionen

Invånarantal 2025: 53 636

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Karleby 105,2 Kannus 95,3

Andelen svenskspråkiga 2024: 10,7 **%**

Andelen invånare med utländska språk 2024: 5,4 %

BNP/invånare 2022: 42 859 €

Företag /1000 invånare 2024: 71

Förädlingsvärde 2022: 1,54 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn 2022: Primärproduktion 3,1%, industri 35,4%, byggande 7,1%, privata tjänster 54,4 %

Till Karleby pendlingsområde hör också Kronoby från Jakobstadsregionen samt kommunerna Kaustby och Vetil. Kärnan i Karlebys näringsliv är storindustriområdet Kokkola Industrial Park med Nordens största kluster av företag inom organisk kemi och metallurgi. 16 fabriker och ett 60-tal serviceföretag sysselsätter 2400 anställda. Omsättningen är 2,7 miljarder euro och exportvärdet över två miljarder. Uppgifterna är sammanställda av storindustriområdets intresseförening KIP ry. Kemiindustrin fick sin början när statliga Rikkihappo (senare Kemira) grundade en svavelsyrefabrik och en gödselfabrik 1945. Likaså statliga Outokumpu grundade en koboltfabrik 1967 och en zinkfabrik 1969. Fabrikerna har bytt ägare flera gånger, och ägandet är 2025 i huvudsak multinationellt. Boliden Kokkola driver zinkfabriken och Umicore Finland och Jervois Finland koboltfabrikerna. Yara äger konstgödselfabriken och på området är ett flertal investeringar i grön omställning aktuella.

Kelibers litiumgruva i grannkommunen Kaustby leder till ytterligare aktivitet i Karleby, bland annat i form av ett litiumraffinaderi på storindustriområdet. Gruvan är tänkt att inleda sin verksamhet 2025. Karleby har också annan industri än kemi och är dessutom centrum för handel.

Logistik

Karleby har Finlands femte största hamn med ett farledsdjup på 14 meter. Hamnen som är integrerad i storindustriområdet är Finlands största hamn för bulklast. Karleby ligger i korsningen av tre riksvägar: E8 mellan Åbo och Uleåborg, Riksväg 13 till Villmanstrand och riksväg 28 till Kajana. Karleby och hamnen ligger längs stambanan mellan Helsingfors och Uleåborg. Karleby-Jakobstads flygplats i Kronoby ligger 20 minuter från Karleby

Utbildning och forskning

Karleby är ingen universitetsstad, men är värd för ett av Finlands sex universitetscentra, Chydenius, som drivs av Jyväskylä, Uleåborgs och Vasa universitet. Chydenius fokuserar på vuxenstudier och fortbildning, men bedriver också forskning bland annat inom tillämpad kemi i nära koppling till regionens industri.

Den finskspråkiga yrkeshögskolan Centria har över 4500 studerande i Karleby, Jakobstad och Ylivieska och är bland annat en viktig ingenjörsutbildare för industrin. Yrkesutbildaren Kpedu har över 5000 finska studerande, medan många svenskspråkiga yrkesstuderande söker sig till Optima i Jakobstad.

Jakobstadsregionen

Invånarantal 2025: 50 530

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Jakobstad 137,5, Nykarleby 97,2, Pedersöre 86,6, Kronoby 77,6, Larsmo 45,8

Andelen svenskspråkiga 2024: 72,9 **%**

Andelen invånare med utländska språk 2024: 9,5 %

BNP/invånare 2022: 43 512 €

Företag /1000 invånare 2024: 86

Förädlingsvärde: 1,64 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 6,3%, industri 48,9%, byggande 8,9 %, privata tjänster 36,4%

Jakobstad är en av Finlands mest industrialiserade regioner. I denna utredning står Borgå- och Lovisaregionernas industrier för ännu större andel av förädlingsvärdet, men de bygger på enskilda jätteanläggningar. Jakobstad har en diversifierad industri med långa traditioner. Andelen primärproduktion är också hög i Jakobstadsregionen, vilket delvis förklaras av pälsnäringen. Regionen bildar inget enhetligt pendlingsområde trots att centralorten Jakobstads arbetsplatssufficiens är högst i Svenskfinland.

Jakobstad är en av få orter i Svenskfinland med skogsindustri. Industriområdet på Alholmen har rötter i 1800-talet när Wilhelm Schaumann grundade sin första fabrik och namnet Schaumann levde kvar till 1988. De 60 företagen på området sysselsätter i dag 2000 personer enligt intresseföreningen AIP. UPM driver cellulosafabriken och sågen, Billerud kraftpappersfabriken och Walki förpackningspappersfabriken. Jakobstadsregionens industri är dock mycket

bredare än skog, och skiljer sig från övriga Österbotten på två sätt. Industrin är tekniskt diversifierad och har ingen entydig industriell bas. Dessutom tillverkas konsumentvaror, inte främst investeringsvaror som i Karleby och Vasa. Livsmedelsindustrin är stark med lokala Snellman som flaggskepp. Baltic Yachts och Nautor tillverkar lyxbåtar för en global marknad. KWH-koncernen och dess affärsgrupper Mirka och Prevex är baserade i Nykarleby, Finlands största plastfilmstillverkare Rani Plast finns i Terjärv i Kronoby. Bolag som Beamex, Fluid Bag och OSTP har eller har haft en stark koppling till skogsindustrin medan Herrmans, Nordic Lights, Solving och Ekeri verkar inom vitt skilda branscher. Det som förenar industrin i Jakobstadsregionen är dock ett starkt exportfokus och exportvärdet överstiger två miljarder euro enligt det regionala utvecklingsbolaget.

Logistik

Hamnen på Alholmen är en av Finlands mindre hamnar, men den är viktig för skogsindustrin. Karleby-Jakobstads flygplats i Kronoby ligger 30 minuter från Jakobstad. Från stambanan går ett elektrifierat stickspår till industriområdet på Alholmen.

Utbildning och forskning

Jakobstad har sparsamt med högskoleutbildning. Yrkeshögskolan Centria har tradenom- och ingenjörsutbildningar på finska och engelska i Jakobstad, medan yrkeshögskolan Novia har förlagt sina konst- och kulturutbildningar till staden. Yrkesinstitutet Optima är en viktig yrkesutbildare på svenska, medan finskspråkiga yrkesstuderande ofta pendlar till Kpedu i Karleby. Också Yrkesakademin i Österbotten (YA) har utbildningar i regionen.

Vasaregionen

Invånarantal 2025: 111 432

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Vasa 127,4, Vörå 84,0, Malax 69,6, Korsnäs 68,7, Korsholm 57,6, Laihela 52,1

Andelen svenskspråkiga 2024: 36,8 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 10,4 %

BNP/invånare 2022: 47 977,6 €

Företag /1000 invånare 2024: 74

Förädlingsvärde 2022: 3,57 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 3,1%, industri 35,4%, byggande: 8,3%, privata tjänster 52,7

I Vasaregionen finns ett av Nordens ledande kluster för energiteknik, som beskrivs närmare i kapitel 3.1. Till pendlingsområdet hör också kommunen Storkyro i landskapet Södra Österbotten.

Logistik

Vasa flygplats är Finlands sjunde största med nästan 200 000 passagerare årligen och frekvent direkttrafik till Helsingfors och Stockholm. Hamnen i Vasa är exporthamn för de stora energiklusterbolagen med linjetrafik till Europa och ett betydande exportvärde. Passagerarhamnen är den tredje största på finska fastlandet med över 250 000 passagerare med Wasalines Aurora Botnia mellan Umeå och Vasa. Trafiken på Umeå knyter samman Vasa med den sydgående tågtrafiken genom Sverige men också med den isfria atlanthamnen i Mo i Rana i Norge. Järnvägen har direkttrafik till Helsingfors, och huvudvägarna

är E8 mellan Åbo och Uleåborg samt E12 till Helsingfors. Planerna på en fast förbindelse över Kvarken finns med i regeringen Orpos program.

Utbildning och forskning

I Vasa studerar 15 000 studerande på sex högskolor och universitet: Vasa Universitet, Åbo Akademi, Hanken, Helsingfors Universitet, Vasa yrkeshögskola (VAMK) och yrkeshögskolan Novia. På andra stadiet studerar dessutom sammanlagt 7 000 studerande i yrkesinstituten Vamia och YA. Speciellt diplomingenjörsutbildningarna på Vasa Universitet och Åbo Akademi samt ingenjörsutbildningarna på VAMK och Novia är strategiskt viktiga för energiteknikbolagen. Umeå universitet är ett av norra Europas största universitet och allt flera österbottningar studerar i Umeå. Forskningssamarbetet i energiklustret beskrivs i kapitel 3.

Sydösterbotten

Invånarantal 2025: 16 908

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Närpes 106,3, Kristinestad 97,6, Kaskö 95,7

Andelen svenskspråkiga 2024: 62,5 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 16,2 %

BNP/invånare 2022: 44 513,9 €

Företag /1000 invånare 2024: 111

Förädlingsvärde 2022: 0,57 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 23,4%, industri 25,9% byggande 6,3%
privata tjänster 44,4%

Till pendlingsområdet hör också kommunen Bötom (Karijoki) i landskapet Södra Österbotten. Sydösterbotten är den näst minsta ekonomiska regionen i denna jämförelse, och den skiljer sig från alla andra regioner genom primärproduktionens stora del av förädlingsvärdet, 23,4 procent. Förklaringen är växthusnäringen i Närpes med över 80 växthusodlare och en areal på nästan 80 hektar under plast eller glas. I Närpes produceras över hälften av tomaterna och gurkorna i Finland. Växthusnäringen i Närpes sysselsätter ungefär 1 200 personer, medan Kristinestad är ett nationellt centrum för potatisodling. Var femte Närpesbo är född utomlands och talar ett annat språk än svenska eller finska. De största utländska språken är vietnamesiska och bosniska.

Kaskö är vid sidan om Jakobstad den enda finlandssvenska orten med skogsindustri. Metsä Botnias cellulosafabrik stängde 2009, men kvar på orten finns Metsä Boards fabrik för blekt kemisk-termomekanisk pappersmassa. I Närpes är påbyggnadsindustrin för lastbilar och släpvagnsindustrin av nationell betydelse med över 700 anställda på NTM, Närko och NEK. Sydösterbotten är också ett centrum för vindkraft som illustrerar hur vindkraften bidrar till livskraften. I regionen finns kring 200 vindkraftverk som ger över fem miljoner euro i fastighetsskatt till kommunerna.

Logistik

Hamnen i Kaskö är specialiserad på trävaror och cellulosa, men också vindkraftskomponenter. Järnvägen mellan Seinäjoki och Kaskö har varit viktig för hamnen och skogsindustrin, men järnvägen stängdes åtminstone tillfälligt för trafik 2024 och dess framtid är oviss.

Utbildning och forskning

Yrkesakademin i Österbotten YA har verksamhet i Närpes

Åboregionen

Invånarantal 2025: 351 748

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Åbo 121,3, Reso 99,9, Lundo 72, Rusko 65,4, Pemar 63,7, St Karins 63,6, Nådendal 60,1, Virmo 59,4, Sagu 57,7, Masku 51,8, Nousis 43,1

Andelen svenskspråkiga 2024: 4,1 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 12,5 %

BNP/invånare 2022: 47 705 €

Företag /1000 invånare 2024: 81

Förädlingsvärde 2022: 11,35 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 1,3%, industri 29,2%, byggande 8,3%
privata tjänster 61,3%

Till pendlingsområdet hör också Pargas i Åboland på en dryg halv timmes avstånd. Åbo är den näst största tvåspråkiga regionen i Finland, klart mindre än Helsingfors, men lika klart större än de övriga tvåspråkiga regionerna. Detta syns i tjänstesektorns höga andel av förädlingsvärdet, vilket är typiskt för större städer. Åbo är dock framför allt en industristad, vilket betyder att industribolagen är viktiga kunder för tjänstesektorn. Meyers varv och marinindustriklustret kring det är Åbos viktigaste industrigren. Varvet hade 2023 en omsättning på 1,4 miljarder euro och sysselsatte direkt över 2000 personer. Den totala sysselsättande effekten är ändå över fyra gånger större. Åbo universitet räknade ut att år 2021 sysselsattes över 8500 personer i Finland tack vare Meyers varv: 1800 på varvet, 2200 på underleverantörerna och 4500 genom indirekta sysselsättningseffekter. Totalt 5000 av dessa jobbar i Åboregionen. Den totala omsättningen för Meyers varv och dess beställningar hos underleverantörerna var 2,1 miljarder euro 2021.

Marinindustriklustret stärks ytterligare av Rauma Marine Constructions och Kongsberg Maritime Finland i Raumo, som delvis anlitar samma underleverantörer och tjänsteföretag som Meyer. Åboregionens starka marina profil stärks ytterligare av sjöfarten med rederier som Meriaura, Alfons Håkans och Langh Ship.

Den andra betydande industrigrenen i Åbo är läkemedels- och bioteknologiindustrin där både Bayer och Orion har närmare 1000 anställda i staden. Hälften av landets läkemedelsindustri och bioteknologiföretag finns i Åboregionen.

Logistik

Hamnen i Åbo är Finlands näst största passagerarhamn med över två miljoner passagerare årligen. Godstrafiken är fördelad på hamnarna i Nådendal och Åbo som bägge är medelstora hamnar i ett finländskt perspektiv, men sammanräknat gör de två hamnarna att Åboregionen är fjärde störst i Finland. Specialiteten är de korta sjötransporterna till Sverige och landsvägarna därifrån till Europa för den tunga lastbilstrafiken. Flygplatsen i Åbo är Finlands femte största mätt i passagerarantal med 255 000 passagerare och trafik på fem länder. Järnvägen knyter ihop Åbo med Helsingforsregionen och Tammerfors, medan Åbo bland annat tack vare hamnen har vägförbindelser åt de flesta håll. Motorvägen ända till Helsingfors är en av Finlands huvudleder, och för Svenskfinland är E8 genom Österbotten en viktig trafikled.

Utbildning och forskning

I Åbo studerar 40 000 studerande vid sex universitet och högskolor. De svenska inslagen är Åbo Akademi och Yrkeshögskolan Novia. Speciellt läkemedels- och bioteknologiforskningen är nära kopplad till den lokala industrin, bland annat genom BioCity Turku, ett forskningscenter som Åbo universitet och

Åbo Akademi tillsammans upprätthåller. Åbo universitets tekniska forskning är kopplad till skeppsbyggnadsklustret, medan bägge universiteten är aktiva inom havsforskningen i flera discipliner.

Åboland

Invånarantal 2025: 21 207

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Kimitoön 138, Pargas 112

Andelen svenskspråkiga 2024: 57,5 %

Andelen invånare med utländska språk: 2024 4,6 %

BNP/invånare 2022: 35 571,8 €

Företag /1000 invånare 2024: 120

Förädlingsvärde 2022: 0,50 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 8,3% industri 30,1%, byggande 11,6%
privata tjänster 50,0%

Regionen Åboland är en udda region i Statistikcentralens klassificering i och med att den bara består av två kommuner, Pargas och Kimitoön, som dessutom har en svag koppling till varandra. Det tar en timme med bil att köra mellan kommunerna, vilket betyder att arbetsplatspendlingen är minimal. Regionindelningen kan förklaras med att det finns likheter i de bägge skärgårdskommunernas näringsstruktur samt av svenskans starka ställning. Åboland är den region i Svenskfinland där byggandet skapar den största andelen av förädlingsvärdet. Det är fritidsboendet i skärgården som driver byggandet, samma fenomen som för Raseborgsregionens tjänsteekonomi som beskrivs närmare i kapitel 3.

Pargas är dock en gammal industriort, vars stadsbild domineras av kalkgruvan, Finlands största dagbrott, vars djupaste punkt ligger 113 meter under havsytan. Gruvan och fabrikerna relaterade till den har bytt ägare ett antal gånger. Gruvan drivs idag av Nordkalk, och andra stora bolag är cementtillverkaren Finnsementti och byggmaterialtillverkaren Kingspan. Bolagen relaterade till gruvan sysselsätter omkring 800 personer.

Primärproduktionens andel av förädlingsvärdet är också högt, vilket bland annat kan förklaras av fiskodling och fiskförädling. Kimitoöns största företag är Salmonfarm med en omsättning på nästan 40 miljoner euro.

Logistik

Nordkalks transporter går i huvudsak från företagets egen lilla hamn i anslutning till anläggningarna. I Dalsbruk på Kimitoön finns en liten handelshamn som var nedlagd några år efter att stålverket lades ned 2012. Skärgårdsvägen och färjetransporterna från Åbo till Korpo och Nagu är livsnerven för näringslivet, både besöksnäringen i skärgården och arbetspendlingen samt industrins transporter.

Utbildning och forskning

Pargas är knutet till högskolevärlden i Åbo. Både i Pargas och Kimitoön har yrkesutbildaren Axxell verksamhet.

Raseborgsregionen

Invånarantal 2025: 40 145

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Hangö 114,2, Raseborg 84,6, Ingå 53,0

Andelen svenskspråkiga 2024: 57,5 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 6,1 %

BNP/invånare 2022: 36 969,8 €

Företag /1000 invånare 2024: 104

Förädlingsvärde 2022: 1,07 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 4,8% industri 28,6%, byggande 10,9%
privata tjänster 55,7%

Av kommunerna hör Ingå till Helsingfors pendlingsområde. Tjänstesektorn kring besöksnäringen beskrivs närmare i kapitel 3, liksom den industriella historien. Hangö är fortfarande en industriort.

Logistik

Hamnen i Hangö är Finlands femte största hamn, vars verksamhet finns både i staden och vid det nedlagda stålverket i Koverhar. Hamnen är isfri vilket gör den till en strategiskt viktig hamn. Bland annat kommer största delen av alla importbilar till Finland via Hangö. Hamnen i Ingå vid Fortums nedlagda kolkraftverk är specialiserad på bulktrafik och har en 13 meters djupfarled.

Kustbanan mellan Helsingfors och Åbo via järnvägsknutpunkten Karis är en livsviktig led för Raseborgsregionen. Banan ansluts till Hangö med den numera elektrifierade Hangöbanan.

Planerna på den så kallade Västbanan direkt mellan Helsingfors och Åbo skapar oro i Västnyland för försämrade pendlingsmöjligheter till Helsingfors och Åbo. Tågtrafiken norrut till stambanan går på Hangö-Hyvingebanan. Landsvägarna 25, 52 och 53 är viktiga både för pendlingen, hamntrafiken och besöksnäringen

Utbildning och forskning

Yrkeshögskolan Novia har utbildningar i Ekenäs, bland annat för byggsektorn och naturbruket. Yrkesinstitutet Axxell är en stor yrkesutbildare i Karis. Finskspråkiga utbildningar finns närmast i Lojo och huvudstadsregionen.

Helsingforsregionen

Invånarantal 2025: 1 667 855

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Helsingfors 132,7, Vanda 108,3, Hyvinge 94,4, Esbo 92,3, Lojo 77,7, Högfors 76,9, Tusby 71,2, Kervo 70,9, Träskända 65,1, Mäntsälä 63,8, Sibbo 62,2, Grankulla 57,8, Vichtis 57,6, Nurmijärvi 57,2, Kyrkslätt 54,2, Borgnäs 43,9, Sjundeå 43,6

Andelen svenskspråkiga 2024: 5,1 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 19,9 %

BNP/invånare 2022: 60 188,8€

Företag /1000 invånare 2024: 91

Förädlingsvärde 2022: 69,72 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 0,2% industri 19,4%, byggande 7,4% privata tjänster 73,0%

Helsingforsregionens innovations- och uppstartsekonomi beskrivs närmare i kapitel 3. Till pendlingsområdet hör också bland andra Borgå och Lovisa.

I Helsingforsregionen bor 30 procent av Finlands invånare medan regionen skapar 37 procent av Finlands förädlingsvärde och hela 44 procent av tjänstesektorns förädlingsvärde i landet. Siffrorna avspeglar det faktum att en stor del av de nationellt verkande bolagen har sina huvudkontor i Helsingfors. Det gäller bank, försäkring, handel, telekom, media, logistik men också industri. Trots den låga andelen industri är industrins absoluta volym enorm. Industrins förädlingsvärde i regionen är 1,37 gånger så stort som de andra tvåspråkiga regionernas industriella förädlingsvärde tillsammans. I Helsingforsregionen finns allt från Kones fabriker i Hyvinge till gruvor och träförädling i Lojo samt skeppsvarv i Helsingfors.

Logistik

Regionen har Finlands överlägset största flygfält och passagerarhamn, den tredje största handelshamnen samt ett nationellt landsvägs- och järnvägsnätverk som utgår från Helsingfors. Helsingforsregionens logistiska utmaningar är framför allt interna, men då i en sådan skala att de har nationell betydelse. Det här gör att den nationella finansieringen av regionens trafikprojekt är en viktig politisk fråga, eftersom infrastrukturen upprätthåller en så stor del av landets ekonomi.

Utbildning och forskning

Utbildningen och forskningen beskrivs i kapitel 3.

Borgåregionen

Invånarantal 2025: 59 839

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Borgå 92,8, Mörskom 65,7, Pukkila 59,9, Askola 58,0

Andelen svenskspråkiga 2024: 24,3 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 8,6 %

BNP/invånare 2022: 79 427 € (genomsnitt för 2018-21: 55 800 €)[1]

Företag /1000 invånare 2024: 94

Förädlingsvärde 2022: 3,86 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 0,8 %, industri 69,9%, byggande 4,7%
privata tjänster 24,6%

Borgå är en del av Helsingfors pendlingsområde, vilket förklarar den relativt låga arbetsplatssufficiensen trots en väldigt stark industri, vars andel av förädlingsvärdet är högst i denna rapport tillsammans med Lovisa. Borgå är också den tvåspråkiga region som har klart högst BNP per invånare. Orsaken stavas Sköldvik, det 13 km^2 stora industriområdet där Nestes raffinaderi startade sin verksamhet 1966. Neste är fortsättningsvis i centrum för verksamheten, men i Sköldvik verkar ett trettiotal företag, varav ett tiotal industriföretag inom petrokemi, plastindustri och energi. Den gemensamma nämnaren är råvaru- och energiströmmarna på Sköldvikområdet. Den cirkulära ekonomin skapar tillväxt både på raffinaderiet och inom plastindustrin. Ledande företag utöver Neste är bland andra Borealis, BEWI RAW, Ineos Composites och Linde Gas.

1 Borgåregionens BNP per invånare är extremt beroende av oljepriset som var högt under jämförelseåret 2022. Därför redovisas också medeltalet för de fyra föregående åren.

Borgå har i jämförelse med övriga regioner i denna rapport väldigt sparsamt med sammanställd information om sitt industriella kluster och dess betydelse för den regionala ekonomin. Här finns ett klart utvecklingsbehov för regionen i samarbete med aktörerna i Sköldvik. Helt klart är dock att Sköldvikområdet är ett av norra Europas största petrokemiska kluster. På Sköldvikområdet jobbar 3500 personer varav ca 1000 på Neste och 900 på Borealis enligt bolagens egna uppgifter.

Besöksnäringen är stor i Borgå med en årlig turisminkomst på 78 miljoner euro enligt Borgå stads uppgifter. Gamla stan och närheten till Helsingfors driver turismen.

Logistik

Oljehamnen i Sköldvik är Finland största hamn sett till fraktvolymen. Järnvägen går till Sköldvik, men däremot har Borgå inte längre persontrafik. Den planerade Östbanan genom Borgå till Kouvola är ett infrastrukturprojekt som drivs av kustregionerna öster om Helsingfors. Livsnerven för industri, turism och arbetskraftspendling är motorvägen västerut som gör att Borgå bara ligger en halv timme från Helsingfors och Helsingfors-Vanda flygplats.

Forskning och utbildning

Både Neste och Borealis bedriver forskning, utveckling och innovationsverksamhet i Sköldvik, men akademisk forskning bedrivs inte på orten. Svensk yrkeshögskoleutbildning finns inte i Borgå, men yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors har bland annat ingenjörsutbildningar lämpade för behovet i Sköldvik. Två stora finska yrkeshögskolor har utbildningar i Borgå: Laurea inom social- och hälsovård och Haaga-Helia bland annat inom turism. I Helsingfors

finns finsk ingenjörsutbildning. Careeria bedriver yrkesutbildning på finska, svenska och engelska i Borgå, medan Practicum har utbildningar på svenska.

Lovisaregionen

Invånarantal 2025: 16 785

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Lovisa 80,5, Lappträsk 76,1

Andelen svenskspråkiga 2024: 37,4 %

Andelen invånare med utländska språk 2024: 6,3 %

BNP/invånare 2022: 67 169,6 € (genomsnitt 2018-21: 41 700 €)[2]

Företag /1000 invånare 2024:106

Förädlingsvärde 2022: 0,93 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 4,0 %, industri 69,9%, byggande 4,1%
privata tjänster 21,9%

Lovisa hör till Helsingfors pendlingsområde. Lovisa är den andra regionen vid sidan om Borgå som har högre BNP per capita än Helsingforsregionen. Industrins andel av förädlingsvärdet är liksom i Borgå exceptionellt högt och förklaringen stavas energiproduktion och Fortums kärnkraftverk på Hästholmen. Enheten Lovisa 1 är Finlands första kärnkraftverk som togs i bruk 1977, och Lovisa 2 inledde sin verksamhet 1980. På Lovisas största arbetsgivare jobbar 570 personer och de två enheterna producerar tio procent av Finlands elektricitet. Driftstillståndet gäller till år 2050, och när denna rapport färdigställs våren 2025 har Fortum nyss köpt mer mark för att eventuellt bygga nya enheter.

2 Lovisaregionens BNP per invånare är extremt beroende av elpriset som var högt under jämförelseåret 2022. Därför redovisas också medeltalet för de fyra föregående åren.

Den andra stora arbetsgivaren i Lovisa är Loval som utvecklar olika värme- och kyllösningar, bland annat värmepumpar.

Logistik

Motorvägen E18 är Lovisas viktigaste trafikled som gör att man når både Helsingfors och Helsingfors-Vanda flygplats på en timme. Lovisa har en liten handelshamn i Valkom.

Forskning och utbildning

I regionen finns inte yrkesutbildning.

Landskapet Åland

Invånarantal 2025: 30 541

Kommuner, arbetsplatssufficiens: Mariehamn 178,3, övriga 12 kommuner 35–88

Andelen invånare med utländska språk 2024: 10,3 %

BNP/invånare 2022: 48 912 €

Företag /1000 invånare: 118

Förädlingsvärde 2022: 0,98 miljarder €

Näringsstruktur, andel av förädlingsvärdet i privata sektorn:
Primärproduktion 2,2%, industri 16,2 %, byggande 8,1%
privata tjänster 73,6 %

Det självstyrda landskapet Åland är egentligen inte en del av Svenskfinland som det definieras i denna rapport. Näringslivet på Åland är dock så speciellt att det är värt att kort beröra det. Tjänsternas andel av förädlingsvärdet är nämligen hela 73,6

procent, ännu högre än i Helsingforsregionen. Orsaken är sjöfarten som står för 15 procent av Ålands BNP samt handel och service relaterad till sjöfarten. Dessutom är den landbaserade turismen en stor näring på Åland. Sjöfarten på Åland är av stor nationell betydelse på grund av dess betydelse för försörjningsberedskapen. En central näringspolitisk fråga för Åland är sjöfartens villkor, framför allt villkoren för rederierna att registrera fartygen i Finland – segla under finsk flagg.

Jämförelser

I det här avsnittet jämförs regionerna sinsemellan, och dessutom jämförs de tvåspråkiga regionerna, Svenskfinland, med de enspråkigt finska regionerna. Eftersom Helsingforsregionen dominerar alla statistiska jämförelser och medeltal, görs flera jämförelser så att de tvåspråkiga regionerna utom Helsingfors jämförs med de finska regionerna utom Helsingfors.

BNP och förädlingsvärde per person

Avsikten är att jämföra den ekonomiska aktiviteten och välståndsnivån i de olika regionerna med två kompletterande mått. Bruttonationalprodukten BNP är ett makroekonomiskt mått som beskriver värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land eller en region under ett år. BNP = privat konsumtion + offentliga utgifter + investeringar + (export – import). BNP per person beaktar alltså också den offentliga sektorn.

Förädlingsvärde är ett mikroekonomiskt mått som visar hur mycket ett företag bidrar till ekonomin, alltså det ekonomiska värde som skapas i produktionen. Förädlingsvärde = företagets omsättning – inköp av insatsvaror och tjänster. Det är det värde företaget tillför genom sin produktion, t.ex. genom arbete, kapital och know-how.

Förädlingsvärde används ofta för att analysera enskilda företag, sektorer eller regioners ekonomiska bidrag. Därför används det här för att komplettera BNP, men som vi ser finns det korrelation mellan de två måtten (se Tabell 1).

Som tidigare nämnts bör läsaren notera att det valda året 2022 visar exceptionellt höga värden för Borgå- och Lovisaregionerna på grund av det höga energipriset detta år.

Tabell 1

	Privata sektorns förädlingsvärde per person 2022	**BNP per person 2022**
Borgåregionen	64 520	79 328 (55 800)*
Lovisaregionen	55 299	67 170 (41 700)*
Helsingforsregionen	41 799	60 189
Sydösterbotten	33 777	44 514
Tvåspråkiga regioner utom Helsingfors	34 660	48 198
Hela landet	33 313	47 897
Åboregionen	32 266	47 705
Jakobstadsregionen	32 426	43 512
Åland	32 183	48 912
Vasaregionen	32 070	47 978
Karlebyregionen	28 675	42 859
Enspråkigt finska regioner	28 657	41 441
Raseborgsregionen	26 673	36 970
Åboland	23 686	35 572

* Medeltal för åren 2018–21 eftersom de höga energipriserna 2022 snedvrider Lovisas och Borgås siffror.

Näringsstruktur och industrialisering

Regionerna i Tabell 2 är sorterade efter industrins andel av bruttoförädlingsvärdet 2022. Den slutsats man kan dra är att flera av de tvåspråkiga regionerna hör till de mest industrialiserade i landet och att industrins betydelse i Svenskfinland är högre än i andra delar av landet.

Tabellen bör dock tolkas försiktigt. Tjänster kan indelas i företagstjänster och konsumenttjänster. På industriorter kommer tjänsteföretagens förädlingsvärde till stor del av sådant som industrin utlokaliserat: allt från teknisk planering av lyxkryssare och kraftverk till fabriksunderhåll, industrilogistik, städning och bespisning. Lovisas siffror påverkas av elpriset som kan fluktuera kraftigt. Borgå och Karleby påverkas av världsmarknadspriserna för både exportprodukter och råvaror, vilka också kan fluktuera kraftigt. Helsingforsregionens siffror ska inte läsas så att industrins förädlingsvärde är obetydligt, utan så att tjänsteföretagens förädlingsvärde är enormt. Primärproduktionens andel av förädlingsvärdet i de tvåspråkiga regionerna motsvarar landets genomsnitt, men är lägre än för de enspråkigt finska regionerna.

Tabell 2

Andel av bruttoförädlingsvärde för privata sektorn 2022 (%)				
	Primär-produktion	Industri	Byggande	Tjänster
Borgåregionen	0,8	69,9	4,7	24,6
Lovisaregionen	4,0	69,9	4,1	21,9
Jakobstadsregionen	6,3	48,9	8,9	36,0
Tvåspråkiga regioner utom Helsingfors	2,9	39,4	7,7	50,0
Karlebyregionen	3,1	35,4	7,1	54,4
Vasaregionen	3,6	35,4	8,3	52,7
Enspråkigt finska regioner	5,4	30,3	8,7	55,5
Åboland	8,3	30,1	11,6	50,0
Åboregionen	1,3	29,2	8,3	61,2
Raseborgsregionen	4,8	28,6	10,9	55,7
Hela landet	3,1	27,5	8,1	61,3
Sydösterbotten	23,4	25,9	6,3	44,4
Helsingforsregionen	0,2	19,4	7,4	73,0

Företagstäthet och företagsamhet

Uppfattningarna om företagsamma och mindre företagsamma regioner i Svenskfinland bygger på historiska fakta som börjat leva sitt eget liv. I denna rapport granskas parametern företagstäthet – antalet aktiva företag per 1 000 invånare. Basdata är Statistikcentralens statistik över aktiva företag, det vill säga så kallade skrivbordslådeföretag finns inte med, inte heller bostadsaktiebolag. Jämförelsen i Tabell 3 visar att de tvåspråkiga regionerna är företagsammare än Finland i genomsnitt.

Det visar sig att de till folkmängden minsta regionerna är de mest företagsamma. Däremot går det inte att se tecken på att Österbotten skulle vara mer företagsamt

än södra Finland, tvärtom. En rimlig tolkning av siffrorna är att där det finns många stora arbetsgivare och hög sysselsättning är benägenheten till företagande lägre. På en mindre ort kan det däremot vara rationellt att sysselsätta sig själv på heltid eller bedriva företagsverksamhet vid sidan om jobbet. Siffrorna kan också avspegla att företagsamma personer driver flera företag parallellt med varandra.

Regionforskaren Timo Aro (Linkedinpost januari 2025) har analyserat företagstätheten på kommunnivå, och hans resultat stöder detta resonemang. I Aros sammanställning är Helsingfors företagstätast bland städer med över 50 000 invånare med Borgå på tredje och Esbo på fjärde plats. Bland de medelstora kommunerna med 20 000–50 000 invånare är Raseborg allra företagstätast och Sibbo tredje, medan Kimitoön är tionde bland de mindre kommunerna. Ingen österbottnisk kommun finns med i tio i topp i någon av kategorierna i Aros sammanställning. Frågan om företagsamhet har sin givna plats i den finlandssvenska identiteten och kunde med fördel analyseras noggrannare.

Tabell 3

Aktiva företag / 1000 invånare 2024	
Åboland	120
Åland	118
Sydösterbotten	111
Lovisaregionen	106
Raseborgsregionen	104
Borgåregionen	94
Helsingforsregionen	91
Jakobstadsregionen	86
Hela Finland	83
Åboregionen	81
Vasaregionen	74
Karlebyregionen	71

Andelen utländska invånare

Tillgången till arbetskraft och förmågan att attrahera utländsk arbetskraft är viktiga beståndsdelar för den framtida livskraften i regionerna. Statistikcentralen har flera olika kategorier för personer med utländsk bakgrund. I denna rapport väljs andelen invånare med annat modersmål än finska eller svenska. Det måttet tar inte ställning till medborgarskap eller när man flyttat till Finland. Man kan inte direkt avläsa andelen utlänningar på arbetsmarknaden, men korrelationen är utan vidare stark. Svenskfinland är klart mer internationellt än Finland i snitt (se Tabell 4), och framför allt Helsingfors, Åbo samt Österbotten är beroende av utländsk arbetskraft. Den utländska arbetskraften är inte bara högt betalda experter, utan framför allt arbetstagare inom produktion, till exempel de som jobbar i den österbottniska industrin och på växthusföretagen i Närpes.

Tabell 4

Andel invånare med annat modersmål än finska och svenska 2024 (%)	
Helsingforsregionen	19,9
Sydösterbotten	16,2
Åboregionen	12,5
Hela landet	10,8
Vasaregionen	10,4
Tvåspråkiga regioner utom Helsingfors	10,4
Åland	10,3
Jakobstadsregionen	9,5
Borgåregionen	8,6
Lovisaregionen	6,3
Enspråkigt finska regioner	6,3
Raseborgsregionen	6,1
Karleby	5,4
Åboland	4,6

Arbetsplatssufficiens

Centralortens sysselsättande effekt och arbetsplatspendlingen är nycklar till den regionala ekonomin. För att förstå den ekonomiska dynamiken i stadsregionerna är det därför skäl att granska arbetsplatsufficiensen, det vill säga hur många arbetsplatser en kommun har i förhållande till den egna arbetsföra befolkningen (se Tabell 5.1). Jakobstad har en av Finlands högsta arbetsplatssufficienser trots att staden också har en utpendling till de industriellt starka grannkommunerna Karleby, Pedersöre och Nykarleby. Helsingfors, Vasa och Åbo bär upp sina ekonomiska regioner, liksom Närpes som traditionellt inte räknats som ett regioncentrum. Hangö är inte Raseborgsregionens centralort, men den är regionens mest industrialiserade kommun. Kimitoön har Svenskfinlands högsta arbetsplatssufficiens. Kommunen ligger avsides från starka regioncentra. Pargas höga siffra är anmärkningsvärd eftersom det från orten finns en stark utpendling till Åbo.

Det faktum att de industriellt starka Borgå och Lovisa saknas på denna lista är en konsekvens av att de hör till pendlingsområdet för Helsingfors.

Kommuner med en arbetsplatssufficeins under 60 (se Tabell 5.2) är ekonomiskt beroende av centralorten för att få skatteintäkter. I praktiken kunde man säga att det är en del av dessa kommuners näringspolitik att skapa attraktiva boendemiljöer för invånare som jobbar på centralorten.

Tabell 5.1

Kommuner med arbetsplatssufficiens över 100 år 2022	
Kimitoön (Åboland)	138
Jakobstad	137,5
Helsingfors	132,7
Vasa	124,7
Åbo	121,3
Hangö (Raseborgsregionen)	114,2
Pargas (Åboland)	112
Vanda (Helsingforsregionen)	108,3
Närpes (Sydösterbotten)	106,3
Karleby	105,2

Tabell 5.2

Kommuner med arbetsplatssufficiens under 60 år 2022	
Sjundeå (Helsingforsregionen)	43,6
Larsmo (Jakobstadsregionen)	45,8
Ingå (Raseborgsregionen, Helsingfors pendingsområde)	53
Kyrkslätt (Helsingforsregionen)	54,2
Korsholm (Vasaregionen)	57,6
Grankulla (Helsingforsregionen)	57,8

3 Fördjupningar

Detta kapitel beskriver vitala delar av näringslivet i tre av de tvåspråkiga regionerna. Ambitionen är inte att förklara all företagsverksamhet i regionen utan att lyfta fram det unika i varje region. De tre regionerna är valda för att vara så olika som möjligt. Energiklustret i Vasa motsvaras delvis av varvsindustrin i Åbo, kemi- och metallurgiindustrin i Karleby och den petrokemiska industrin i Borgå. Raseborgsregionen påminner om Åboland, men koncentrationen av tjänsteföretag har också drag av Åland. Helsingforsregionen är Finlands enda internationella metropol och har inga direkta motsvarigheter i Svenskfinland, dock så att universitetsstäderna Åbo och Vasa också försöker stödja en uppstartskultur.

Energiklustret i Vasaregionen

- 180 företag
- 13 000 anställda
- 6 miljarder euro i total omsättning
- 80 % går på export
- 250 miljoner euro till forskning och utveckling årligen

Det här är de strategiska siffrorna för energiklustret eller egentligen energiteknikklustret i Vasaregionen år 2025. Man kan tillägga att 30 procent av Finlands export av energiteknik och 10 procent av Finlands hela teknologiexport kommer från dessa 180 företag i Vasaregionen. Den gröna omställningen är en stark drivkraft, och fossilfri elproduktion samt energieffektivitet är fokus för forskningen och utvecklingen i klustret. Ekonomiska data i detta avsnitt

kommer från Vasaregionens utvecklingsbolag Vasek om annan källa inte nämns. Övriga fakta kommer från Rosenblad (2017 och 2023).

Energiklustrets rötter finns i motortillverkningen i Vasa som fick sin början när den Kvevlaxbördige uppfinnaren John Wickström återvände till Vasa från en emigranttillvaro i USA. Där hade han studerat förbränningsmotorer och bland annat konstruerat en bil redan på 1800-talet. Wickström blev lokal kändis när han ordnade en kapptävling på Kyro älv där hans motorbåt visade sig vara mycket snabbare än en roddbåt, vilket storligen förvånade de skeptiska österbottningarna. Wickström grundade sin motorfabrik i Vasa 1906, och började tillverka den legendariska Wickströmmotorn. Fabriken ynglade av sig i flera andra motorfabriker, bland annat i Finska Motorfabriks AB med Olympiamotorn.

De nuvarande lokomotivföretagen kom till Vasa några årtionden senare. 1945 etablerade sig Strömberg och därmed kom den egentliga energitekniken till Vasa. Strömbergs och efterföljarna ABB:s och Hitachi Energys produkter används i alla steg av elenergikedjan: elproduktion, eldistribution och elanvändning. Wärtsilä inledde sin verksamhet i Vasa på 1930-talet, och 1954 började bolaget tillverka dieselmotorer på licens, vilket lade grunden för Wärtsiläs roll i energiklustret. Småningom började Wärtsilä utveckla egna motorer och lade tillsammans med Strömberg grunden för den starka forsknings- och utvecklingstraditionen i staden.

Ett kluster är en regional koncentration av företag inom samma bransch, till exempel IT-bolagen i Silicon Valley eller finansbranschen i Londons City. Ibland konkurrerar de, ibland samarbetar de, och oftast drar de nytta av samma skolor och högskolor. Anställda flyttar mellan företagen, vilket betyder att kunskap och nya idéer sprids. Samverkan bidrar till att innovativa företag utvecklar ny egen teknologi och spinoff-företag grundas. Kreativiteten och kunnandet i klustret lockar anställda och företagsetableringar utifrån.

I Vasa tog energiklustret form och växte kraftigt på 1980-talet när Wärtsilä började satsa på kraftverk. Tekniskt sett är steget från fartygsmotorer till motorer för elproduktion inte långt. De hjälpmotorer Wärtsilä tillverkade i Vasa hade till uppgift att driva generatorerna för fartygens elförsörjning – i praktiken små kraftverk för fartyg. Småningom började Wärtsilä aktivt marknadsföra dieselmotorer för kraftverk och 1981 startades en avdelning vars uppgift var att leverera kompletta kraftverk.

Ett kraftverk är en komplex helhet där motorn bara är en del. Leveransen består också av byggnadsplanering, infrastruktur, processteknik, elplanering och anslutning till elnätet. Wärtsilä utlokaliserade därför stora delar av den tekniska kraftverksplaneringen framför allt till Citec som växte kraftigt i Wärtsiläs kölvatten. Vid samma tid grundades också VEO och Vacon (senare Danfoss), bägge av tidigare ABB-medarbetare. Inom verkstadsindustrin började allt flera små och medelstora bolag positionera sig som underleverantörer till storbolagen, bland andra Leinolat Group och Österberg Group.

Den gröna omställningen är som sagt den stora drivkraften för energiklustret. Företag som ABB och Hitachi Energy gynnas av den globala elektrifieringen när förbränningsmotorer ersätts med elenergi. Wärtsiläs kraftverk används som reglerkraft för förnybar elproduktion som solenergi, och kraftverken körs i allt högre grad på fossilfria bränslen som vätgas. I Vasaregionen förbereder man sig nu på energilagring och batteriteknik som ett tredje teknologiskt ben att stå på vid sidan av eltekniken och maskintekniken. Det så kallade Gigavasa-området har sedan 2017 planlagts och färdigställts för att med kort varsel kunna ta emot stora fabriker inom batteriteknikkedjan. Våren 2025 har inga etableringsbeslut fattats, men i skrivande stund har kinesiska Shanshan aviserat beslut under 2025.

De traditionella lokomotivföretagen har också investerat stort: Wärtsilä över 200 miljoner i ny fabrik med forsknings- och utvecklingscenter som invigdes

2022, och Hitachi Energy 170 miljoner euro i fabrik och teknologicenter som ska stå klart 2027. De privata företagens satsningar på forskning och utveckling är också massiv, nästan 250 miljoner euro om året. I landskapet Österbotten står företagen för 87 procent av pengarna till forskning och utveckling, jämfört med 70 procent i Nyland.

Forskningen och utvecklingen är en så kallad existentiell fråga för Vasaregionen och speciellt det livsviktiga Vasa universitets framtid hårdbevakas politiskt. Det kan inte nog betonas i denna rapport som beskriver Svenskfinland, att det finskspråkiga Vasa universitet, ett av Finlands minsta universitet är en nyckelspelare i energiklustret. Åbo Akademi har stegvis stärkt sin forskning och undervisning i energiteknik i Vasa. Bland annat därför väckte akademins beslut om koncentration av ledningen till Åbo vintern 2025 stor oro i Vasaregionen.

När ett industriellt kluster är så regionalt dominerande som energiklustret i Vasa är det svårt att klart avgränsa var klustret slutar och övriga näringar börjar. En stor del av tjänstesektorn i Vasa betjänar och lever av energiklusterbolagen. Det gäller allt från transport, underhåll, städning och bespisning till hotell, advokatbyråer och marknadsföringsbyråer. Vasek har räknat ut att varje industrijobb genererar tre andra arbetsplatser.

Tjänstesektorn kring besöksnäringen i Raseborg

- Tiotusen fritidsbostäder i Raseborg (6818), Ingå (2431), och Hangö (754).
- Några av södra Finlands populäraste turistmål som Hangö med sin gästhamn samt bruken i Fiskars och Billnäs.
- Ett växande antal marinor och förvaringar för fritidsbåtar.
- En veritabel explosion av distansarbete efter coronapandemin.

Här är beståndsdelarna i ett av Svenskfinlands mest särpräglade tjänstekluster: besöksnäringen i Raseborg.

Ordet besöksnäring används i denna rapport som en sammanfattande term för alla former av besök som genererar intäkter: turism, fritidsboende och deltidsboende. Till helheten – ekosystemet – hör också de kringnäringar som drar direkt nytta av besöksnäringen. Raseborgs stad räknar i sitt näringspolitiska program upp näringarna "övernattning, lokal handel - närmat, restaurang, bryggeri & dylik tillverkningsindustri samt upplevelseföretag", näringar relaterade till turismen, men i programmet nämns också byggindustrin som en styrka i staden. I kapitel 2 konstaterades att Raseborg är den företagstätaste kommunen i sin storlek i landet. En förklaring är att det finns få stora industriarbetsgivare, men en annan förklaring kan vara den efterfrågan på tjänster som besöksnäringen skapar.

Som vi såg i kapitel 2 finns det en hög andel byggföretag i Raseborgsregionen liksom Åboland, och en rimlig förklaring till detta är att speciellt mindre byggföretag är relaterade till byggande och underhållsarbete inom fritidsboendet. Vi väljer därför att se byggbranschen men också transportbranschen och bevakningsbranschen som en del av tjänsteklustret kring besöksnäringen. Under åren 2020–23 byggdes 183 nya sommarstugor i regionen, varav 141 i Raseborgs stad, 30 i Ingå och 12 i Hangö. Utanför den statistiken har det byggts uthus, avloppssystem och bryggor samt gjorts renoveringar och tillbyggnader på de tiotusen fritidsbostadstomterna. De finns ingen statistik för den totala omsättningen för fritidsbyggandet, men byggkostnaderna för en fullt vinterbonad fritidsbostad torde klart överstiga 100 000 euro, dock så att förädlingsvärdet för huspaket till stor del skapas på den ort där husfabriken ligger.

När man jämför antalet husbyggnadsföretag i de tvåspråkiga regionerna visar det sig mycket riktigt att Raseborgsregionen har flera små byggföretag per capita än någon annan region bortsett från Åboland där fritidsboendet också

är en lika betydande näring. Vintern 2025 finns det 341 husbyggnadsföretag i Raseborgsregionen, varav 317 med färre än fem anställda. Till exempel i den lite större Jakobstadsregionen är motsvarande antal 146 och 121. En titt på de tio största företagen i kommunerna i Raseborgsregionen visar också på fakta som stöder besöksnäringens betydelse. Det fjärde största bolaget till antal anställda är ett bevakningsföretag, det fjärde största företaget till omsättning är en järnhandel och det tionde största ett supermarketföretag.

Historiskt har Västnyland varit ett industriellt centrum i Finland med livlig hamnverksamhet och rötter så långt tillbaka som till 1600-talets järnbruk. Från och med 1960-talet har strukturomvandlingen dock radikalt förändrat näringslivet och lett till nedläggning av industri. Produktionsenheter som inte längre finns kvar är bland andra hela textilindustrin, det mesta av metallindustrin i Fiskars och Billnäs, stålverket i Koverhar samt Skogby såg. Dessutom har kolkraftverket i Joddböle i Ingå stängt liksom järngruvan på Jussarö som verkade på 1960-talet.

Till skillnad från Vasaregionen i kapitel 3 har den västnyländska industrin främst bestått av renodlade produktionsenheter utan tillhörande forskning och utveckling (FoU). Industrins nedgång i Västnyland illustrerar därmed hur globaliseringen styrt produktion till billigare länder, medan högteknologisk industri knuten till FoU fortsättningsvis är lönsam i Finland. Sådan industri finns förvisso i Västnyland, till exempel försvarsindustribolagen Forcit och Sisu, men däremot saknas regelrätta kluster samlade kring en industriell bas med tillhörande högskolor. I skrivande stund, vintern 2025, ställs stora förhoppningar till nyindustrialiseringen, driven av den gröna omställningen. Regionen har produktionsfaktorer för ny industri och grön omställning – bland annat hamnarna i och högspänningsanslutningarna till Joddböle och Koverhar. Satsningar på ny industri blir dock lätt omstridda, inte minst på grund av att de kan uppfattas stå i konflikt med den breda besöksnäringens intressen. Det

planerade utsläppssnåla stålverket i Joddböle, Ingå, är ett typiskt exempel på en delvis upplevd, delvis reell intressekonflikt mellan sommarstugeägare och fast boende med intresse av skatteintäkter till kommunen.

Raseborgsregionen har framför allt produktionsfaktorer som gynnar den brett definierade besöksnäringen: sina naturresurser och sitt geografiska läge. Vi börjar med det senare. Raseborgsregionen och Västnyland kan ses som huvudstadsregionens, metropolens, västligaste utpost. Raseborg ligger inom pendlingsavstånd från huvudstadsregionen, vilket skapar trafik åt båda hållen. Man kan bo och betala kommunalskatt i Raseborgsregionen och jobba i Helsingforsregionen, men de 1,5 miljoner invånarna i huvudstadsregionen reser på ungefär en timme till en fritidsbostad, en båtplats eller ett kulturevenemang i Raseborgsregionen. Samma sak gäller Åboregionen med över 300 000 invånare.

Närheten till invånarna i huvudstads- och Åboregionerna ger en potential på över 1,8 miljoner besökare inom en dryg timmes resa. Lägg till att Finlands största passagerarhamnar och Finlands största flygfält ligger i dessa två regioner, vilket i teorin kunde skapa en större marknad både för dagsturism och paketresor. Till exempel Borgå som ligger lite närmare Helsingfors har produktifierat dagsutflykter för kryssningsturisterna som går i land i Helsingfors.

Produktionsfaktorn nummer ett i den västnyländska besöksnäringen är ändå naturen. Den västnyländska skärgården är den östligaste delen av den unika arkipelag som sträcker sig västerut över Åbolands skärgård och Åland till Stockholms skärgård. Orter som Barösund, Ekenäs skärgård, Bromarv och Hangö har traditioner inom turism och villaboende från den ryska tiden. Sommarstugorna har stegvis utrustats till fritidshus för året om boende. Med det trådlösa nätet kom distansarbetsmöjligheterna som materialiserades i praktiskt distansarbete under coronapandemin 2020.

Fritidsboendet har också utvecklats från att “vara på landet” till andrabostäder i bland annat Hangö, Ekenäs och Fiskars. Båtägarna från huvudstadsregionen är en annan växande grupp inom besöksnäringen. Nya marinor, båtbryggor och vinterförvaringar växer upp från Ingå till Hangö udd, ofta med tillhörande service samt bränsle- och annan försäljning. De huvudstadsbor som ska segla eller åka västerut på semestern vinner ett par dagar på att ha båten i Västnyland, ofta till ett förmånligare pris än i Helsingforstrakten.

Turistnäringen har sedan 1980-talet fått ett uppsving som i själva verket drivits av industrins nedgång. De traditionella bruksorterna Fiskars och Billnäs har utvecklats till populära turistmål med kulturprofil. 1983 var bägge bruken en del av dåvarande Pojo kommun, nedgångna industriorter där fabrik efter fabrik stängde i takt med att produktionen flyttade till billigare länder. Då bildade Pojo kommun fastighetsbolaget Pojo Bruksindustri som köpte en stor del av fastigheterna i Fiskars och Billnäs år 1984. Därmed började först Fiskars och lite senare Billnäs förvandling till turistmål, men också konstnärs- och kulturorter. Bolaget Fiskars har sedan 1980-talet haft en central roll i att utveckla bruket där bolaget grundades 1649. Utställningsverksamheten startade på 1980-talet med Expohja-utställningarna som senare fick efterföljare i de utställningar som i 30 år har arrangerats av konstnärsandelslaget ONOMA. Fiskars bruk har kring 200 000 besökare årligen. År 2008 såldes Billnäs bruk till företagaren Olli Muurainen som fortsatt utveckla bruket som ett mål bland annat för mässor och festivaler.

Konsten och kulturturismen fick ett ytterligare uppsving i Raseborgs stad när konstmuseet Chappe öppnade 2023. Museet liksom granmuséerna Galleri Elverket och EKTA är ett viktigt steg i strävandena att förlänga säsongen från sommaren till hela året. Det urbana fritidsboendet som komplement till sommarstugorna är ett annat sätt att förlänga säsongen. Under 2000-talet har särskilt Hangö satsat på exklusiva, havsnära våningshus som man marknadsfört främst till personer med fast bostad i huvudstadsregionen.

Yrkeshögskolan Novia och dess byggutbildningar i Ekenäs är en viktig aktör inom den tjänstesektor som beskrivs ovan. Den viktiga forsknings- och utvecklingsaspekten skapas bland annat genom Novias samarbete med Tammerfors universitet i fortbildningar i avancerade träkonstruktioner.

Helsingfors – metropolen som innovationsmotor

I Helsingforsregionen bor 30 procent av Finlands invånare medan regionen skapar 37 procent av Finlands förädlingsvärde och hela 44 procent av tjänstesektorns förädlingsvärde i landet. I regionen finns 57 000 universitetsstuderande, över en tredjedel av Finlands universitetsstuderande. Satsningar på forskning och utveckling FoU presenteras av Statistikcentralen på landskapsnivå, inte regionnivå, men från Nylands siffror går det indirekt att härleda Helsingforsregionens betydelse genom att landskapets universitet och offentliga forskningsinstitut främst finns i Helsingfors och Esbo. År 2023 gjordes 46 procent av de totala satsningarna på FoU och hela 71 procent av de offentliga satsningarna på FoU i Finland i Nyland. Viktigt för denna rapport är att stora delar av Helsingforsregionen kan karakteriseras som gamla svenskbygder. I regionen bor nästan 85 000 svenskspråkiga, vilket är ca fem procent av invånarna eller ungefär samma andel som i hela landet och i regionens centrum Helsingfors stad.

Syftet med detta avsnitt är att beskriva Helsingforsregionen som motor och nav för Finlands innovationsekonomi och uppstartsekosystem. Uppstartsbolag (startupbolag) är bolag i tidigt skede som precis påbörjat sin verksamhet, med en skalbar affärsmodell som siktar på att växa verksamheten snabbt. Uppstartsbolag är i regel starkt beroende av extern finansiering.

Med Finlands största universitet, finanscentrum med tillgång till kapital, internationell synlighet och en växande tech-scen fungerar regionen som den främsta

drivkraften för uppstartssektorn i landet. Den stora symbolen är Slush, ett av världens största evenemang för uppstartssamfundet med över 13 000 besökare 2024, varav 5 500 företag och över 3 000 investerare.

Intresseorganisationen Suomen startup-yhteisö har sammanställt siffror för de finländska uppstartsöretagen för år 2021. Då var den sammanlagda omsättningen redan tio miljarder euro för 1 900 företag med 36 000 anställda. 14 år tidigare, 2007, när man i Finland började tala om uppstartsföretag, omsatte 177 företag 0,3 miljarder euro. Uppstartsföretagen har under 2000-talet fått en allt starkare roll särskilt inom teknik- och innovationsdrivna sektorer. Det finns inte offentliga siffror på den regionala fördelningen i antal anställda och omsättning, men hemorten för alla de uppstartsföretag som sålts för hundratals miljoner och miljarder euro är i Helsingforsregionen, så det är klart att regionen är dominant i uppstartsekosystemet.

Helsingforsregionen är Finlands enda metropolregion i betydelsen "en starkt förtätad storstadsregion av internationell betydelse". På EU-nivå definieras Helsingfors som metropolregion bland annat av regionutvecklingsprogrammet ESPON och av Eurostat samt av OECD. Metropolregioner är centrala för ekonomisk utveckling genom att skapa jobb, främja innovation, attrahera investeringar och fungera som handelsnav. Deras framgång är avgörande för hela nationens välstånd och konkurrenskraft på den globala marknaden. Metropolernas betydelse är väldokumenterad i bland annat Richard Floridas (2002) och Edward Glaesers (2011) klassiska verk. Metropoler tenderar att växa av sin egen kraft, och möjligheter till arbetskraftspendling förstärker metropolerna utan att driva upp priserna på tomtmark och boende. Planerna på snabba tågförbindelser från Helsingfors till Åbo och Tammerfors samt på tunnel till Tallinn är uttryck för detta sätt att växa.

Det är alltså inte huvudstaden i sig som skapar innovationsekonomin, utan det faktum att Helsingfors är en metropol. Till exempel i Sverige är Göte-

borgsregionen med 1,1 miljoner invånare en metropolregion vid sidan om Stockholmsregionen med 2,5 miljoner invånare. Den gränsöverskridande Öresundsregionen Köpenhamn-Malmö med över fyra miljoner invånare är Nordens största metropolregion. I Spanien hör de tvåspråkiga regionerna Katalonien och Baskien till landets rikaste regioner med starkt näringsliv kring respektive regionala metropol, Barcelona och Bilbao. De regionala språken katalanskan och baskiskan med sina egna kulturer mår bra inte minst tack vare dessa starka regionhuvudstäder. Barcelonaregionen med över fem miljoner invånare är en av Europas största metropoler, medan Bilbaoregionen med över en miljon invånare är en av Spaniens viktigaste metropoler. Både Barcelona och Bilbao satsar stort på kultur, vilket ytterligare stärker katalanskans och baskiskans ställning.

Svenskan är ett nationalspråk i Finland och därför är svensk närvaro i landets enda metropol ett existensvillkor. Ett rimligt antagande är att innovationsmotorn och uppstartsnavet Helsingforsregionens betydelse för konstruktionen Svenskfinland är ungefär den samma som dess betydelse för Finland generellt – stor, ja avgörande.

Frågan om finlandssvensk kapitalbildning ligger egentligen utanför ramarna för denna rapport, men eftersom kapitalbildningen är ett typiskt fenomen i uppstartssektorns företagsaffärer tangeras frågan här. Vintern 2025 donerade Silo AI:s grundare Peter Sarlin och hans stiftelse pengar för att anställa 13 nya professorer i artificiell intelligens, AI, på de finländska universiteten. Bland mottagarna finns Åbo Akademi, Hanken, Helsingfors universitet, Aaltouniversitetet, Konstuniversitet, Försvarshögskolan och Vasa universitet. Sarlin är en Åbo Akademi-alumn som gjorde sin förmögenhet när uppstartsbolaget Silo AI såldes för 615 miljoner euro hösten 2024. En annan försäljning i samma storleksklass med finlandssvenska förtecken gjordes hösten 2023 när spelbolaget Rovio såldes för över 700 miljoner euro. Rovio, känt för bland annat spelet Angry Birds, börslistades 2017, men grundarna, främst familjen Hed förblev

stora ägare. 2008 gjordes en försäljning med både finlandssvensk och Silicon Valley-koppling när databasföretaget MySQL såldes till Sun Microsystems för en miljard dollar. MySQL var registrerat i Sverige med en stark bas i Finland. Finlandssvenske grundaren Michael Widenius var teknologidirektör, och vd var en annan uppstartsprofil, Mårten Mickos.

Finlands största företagsaffärer för uppstartsbolag är dock mångfalt större. Spelbolaget Supercell köptes 2016 av kinesiska Tensent för 6,4 miljarder euro, medan plattforms- och matleveransbolaget Wolt 2021 köptes för sju miljarder euro av sin amerikanska konkurrent Doordash. För att sätta kapitalbildningen i uppstartsbranscherna i perspektiv kan vi jämföra med försäljningar av traditionella bolag i energiklustret i Vasa. Industriföretaget Vacon med 1600 anställda såldes för en miljard euro år 2014 och teknikkonsulten Citec, som bland annat planerar Wärtsiläs kraftverk, såldes för knappt 100 miljoner euro 2022. Bolaget hade då 1 200 anställda. En samhällsekonomisk effekt av miljardförsäljningarna av uppstartsbolag är att huvudägarna betalar tiotals miljoner euro i skatt för försäljningsvinsten och efter det miljontals euro årligen.

Framgångsrika uppstartsföretag ligger i Finlands och i regionernas intresse och därför görs också offentliga satsningar på olika företagsinkubatorer och uppstartsprojekt, speciellt kring universiteten. Hanken Business Lab och Aalto University Startup Center är de två största i Helsingforsregionen, medan Helsingfors universitet har flera olika program för olika typer av företagsidéer. Sist men inte minst är uppstartssektorn helt beroende av finansiering och riskkapital. Genom finansieringen skapar gammalt industriellt kapital nytt kapital till exempel i de familjeägda investeringsbolagen. I berättelsen om det finlandssvenska kapitalet betonas traditionella ägarfamiljer samt fonder och stiftelser. En intressant forskningsfråga vore att reda ut hur nytt finlandssvenskt kapital bildas och hur det gamla kapitalet transformeras till nytt kapital.

4 Avslutning

Sammanfattningsvis försöker jag svara på de frågor som ställdes i inledningen, men också våga mig på policyrekommendationer baserade på rapportens slutsatser. Ett centralt syfte är att ställa mera precisa frågor som kan besvaras med vidare forskning.

Svar på forskningsfrågorna

- Vad lever Svenskfinland av?
- Hur ser näringslivet i Svenskfinland ut?

Dessa frågor besvaras i kapitel 2. Sammanfattat i en mening kan man säga att Svenskfinland lever av industri, framför allt exportindustri. Näringslivet i Svenskfinland är tydligt profilerat i de olika stadsregionerna kring respektive centralort i branschkluster med egen industriell bas. Flera av dessa kluster är starka också i ett internationellt perspektiv och därför av stor nationell betydelse: oorganisk kemi och metallurgi i Karleby, petrokemi i Borgå, energiteknik i Vasa, varvsindustri i Åbo, sjöfart på Åland, växthusnäring i Närpes, energiproduktion i Lovisa samt förstås den innovations- och uppstartmiljö som fötts i metropolen Helsingforsregionen.

- Skiljer det sig från näringslivet i Finland i stort?

Svenskfinland har klart större andel industri än Finland i snitt. Svenskfinland är mera beroende av utländsk arbetskraft på alla nivåer, inte bara toppexperter utan också av arbetare i industrin och landsbygdsnäringarna.

- Kan man förstå Svenskfinland som en ekonomisk region?

Enligt de kriterier som listades i kapitel 1 är Svenskfinland tveklöst en geografisk, kulturell och institutionell region. Däremot kan man diskutera om Svenskfinland är en ekonomisk region och en funktionell region enligt Michael Keatings kriterier.

Ekonomisk region
Ekonomiska mönster t.ex. gemensam arbetsmarknad eller produktionskluster

Funktionell region
Ekonomiska och sociala mönster, t.ex. arbetsmarknad, pendlingsområde

Svenskfinland har inte något gemensamt produktionskluster och är inte ett pendlingsområde. Däremot finns det en gemensam arbetsmarknad, särskilt inom den offentliga sektorn med sina språkkrav. Eftersom finlandssvenskar ofta tenderar att bosätta sig på orter där man kan prata svenska i vardagslivet, finns det en slags indirekt finlandssvensk arbetsmarknad i den privata sektorn oberoende av arbetsspråket i företaget man jobbar på.

Uppfattningen om Svenskfinland som en ekonomisk region delas dock sannolikt endast av de svenskspråkiga. De flesta enspråkigt finska som bor i Svenskfinland och jobbar i privata sektorn uppfattar knappast Svenskfinland som sin ekonomiska region.

Sammantaget torde man ändå kunna dra slutsatsen att Svenskfinland är en ekonomisk och en funktionell region. Av det följer att integration på svenska är viktigt för Svenskfinlands framtid om det leder till en ökande grupp människor – nyfinlandssvenskar – som helst jobbar på orter med svensk service.

- Kan man tala om finlandssvensk livskraft?

Om man med begreppet finlandssvensk livskraft avser den sammantagna livskraften i de finlandssvenska regionerna kan man göra det. Möjligheten att på riksplanet få förståelse för och bevaka svensk service och finlandssvenska intressen påverkas av finlandssvenskarnas antal och andel av befolkningen. En av 2000-talets trender är att tendensen att emigrera till Sverige växer sig starkare också i Nyland, och bland högutbildade finlandssvenskar. Under tidigare emigrationsvågor har Österbotten varit den stora utflyttningsregionen.

Livskraften i varje enskild finlandssvensk region är därmed ett allfinlandsvenskt intresse, eftersom den är ett verktyg för att invånarna ska trivas och vara mindre emigrationsbenägna. Framför allt gäller detta omvänt så att försvagad livskraft i en finlandssvensk region riskerar leda till en ökad emigration som i längden försvagar svenskans ställning i hela Finland.

Många politiska åtgärder, som infrastrukturinvesteringar för att stärka näringslivet och därmed livskraften, är till synes lokala eller regionala, vilket kan leda till en missvisande offentlig diskussion om vägtrummor och byapolitik. I själva verket är varje satsning som stärker exportindustrin i Finland en nationell satsning, och när detta görs i Svenskfinland är det en livskraftssatsning som gynnar hela Svenskfinland.

- Hur kunde en finlandssvensk näringspolitik se ut?

En optimal finlandssvensk näringspolitik skiljer sig inte fundamentalt från en optimal finländsk näringspolitik, utan intressena sammanfaller. Finland är ett exportberoende land och Svenskfinland är ännu mera exportberoende. Alla stora industrigrenar, teknologiindustri, skogsindustri och kemisk industri finns representerade i Svenskfinland. Vill man se finlandssvenska särintressen i Finlands näringspolitik är satsningar på infrastrukturen i västra Finland i regel sådana. I kärnan av finlandssvensk näringspolitik finns också handelsförbindelser med

Sverige och Norden, vilket stärker behovet av svenskan som arbetsspråk och därmed nationalspråk.

När man också betraktar den optimala näringspolitiken för Åland betonas sjöfartens villkor och kostnaderna för att hålla fartyg under finländsk flagg. Ålands sjöfartsbetonade ekonomi har haft låg prioritet i Finlands näringspolitik, trots att den är viktig för exporten. Här torde det finnas ett finlandssvenskt intresse att se till att lösningar som är viktiga för Åland prioriteras nationellt.

- Hur påverkas Svenskfinlands arbetskraftsbehov och demografi av utvecklingen i näringslivet?

Frågeställningen är ständigt aktuell för tankesmedjan Magma och därmed också för denna rapport. Empirin ger dock inga nya svar på denna fråga, och de regionala experter som tillfrågats hänvisar till Arbetskraftsbarometern, en webbtjänst som presenterar nationella och regionala arbetskraftsprognoser i realtid. Den är producerad av Arbets- och näringsministeriet, UF-centret och de regionala NTM-centralerna. Viktiga intressenter, såsom utbildningsinstitutioner och arbetsgivare, är involverade i produktionen av prognosinformation.

En annan viktig databas i realtid är Finlands Näringsliv EK:s databas över planer för investeringar i grön omställning. I alla finlandssvenska regioner finns planering och förstudier för tiotals miljarder listade, men vintern 2025 finns påbörjade projekt och investeringsbeslut med sysselsättningseffekter för ca 1 300 personer i Mellersta Österbotten, Österbotten, Egentliga Finland och Nyland för åren 2026–30. Investeringar i vindkraft på land finns inte med i siffran, inte heller elnätsinvesteringar.

Räknar man med att varje industriarbetsplats skapar fyra arbetsplatser handlar det om 5 000 nya jobb på fem år i de tvåspråkiga regionerna. Det är positiva nyheter, men ingalunda en sysselsättningstsunami som leder till folkvandringar,

eftersom arbetsplatser också försvinner. Däremot förändras arbetskraftsbehovet radikalt om några större gröna investeringar, som nu är i förstudie- eller planeringsfasen, förverkligas. Sådana projekt vore till exempel investeringar i aluminiumfabrik i Karleby, batterikedjan i Vasa, grönt stålverk i Ingå, utbyggnad av havsvindkraft eller olika delar av vätgaskedjan. Då uppstår plötsligt lokala arbetsplatser för hundratals eller tusentals personer i Svenskfinland.

Prognostisering hör inte till denna rapport, men några generella slutsatser om arbetskraftsbehovet i näringslivet i Svenskfinland kan ändå dras.

1. Den ovan nämnda arbetskraftsbarometern visar att vården och omsorgen har ett kontinuerligt stort behov av arbetskraft under en överskådlig framtid. Det gäller den offentliga sektorn, men också näringslivet och tredje sektorn i den mån vården och omsorgen drivs privat.

2. Det vore förnuftigt att förbereda sig på att åtminstone några av de många aviserade massiva gröna investeringarna blir av med betydande konsekvenser för arbetskraftsrekrytering och yrkesutbildning på mycket kort varsel.

3. Svenskfinland med sin starka industri och sina landsbygdsnäringar behöver inte bara experter från utlandet utan också vanliga anställda, antagligen i ännu högre grad än Finland generellt. I den politiska diskussionen om invandring används ofta begreppet toppexpert (fi. huippuosaaja) för att beskriva den typ av arbetskraftsinvandring Finland anses behöva. När man frågar företagen själva, visar det sig ofta att de har lika stort behov av arbetstagare på basnivå. OP-gruppen har i en färsk enkät frågat de finländska storföretagen (KL 16.1 2025) vilka åtgärder samhället borde göra för att förbättra de finländska företagens konkurrenskraft. 45,3 procent svarar "underlätta arbetskraftsinvandring för experter", men nästan lika många, 43,8 procent svarar "underlätta arbetskraftsinvandring för vanliga anställda".

Med tanke på att den artificiella intelligensen AI väntas ta över allt flera expertjobb på lägre nivå framträder en hypotetisk risk att den finländska arbetskraften fastnar i en AI-fälla där arbetskraftsinvandrare tar hand om de jobb som inte kan ersättas av AI – de mest specialiserade experterna och de lägst betalda produktionsjobben.

Uppslag för vidare forskning

Ett syfte med denna rapport är att formulera frågor som inte kan besvaras i en begränsad utredning, men som kunde bli föremål för vidare forskning på adekvat vetenskaplig nivå. Först och främst går det att borra sig djupare, bredare, mer analytiskt och tvärvetenskapligt ned i huvudfrågorna.

- Vad lever Svenskfinland av?
- Hur ser näringslivet i Svenskfinland ut?
- Skiljer det sig från näringslivet i Finland i stort?
- Kan man förstå Svenskfinland som en ekonomisk region?
- Kan man tala om finlandssvensk livskraft?

Man kan tänka sig allt från vidare utredningar i Magmas regi och enskilda lärdomsprov till ambitiösa, tvärvetenskapliga forskningsprogram. En tänkbar ansats är att utgående från statistikcentralens data skapa regioner som beaktar Svenskfinlands särdrag bättre än statistikcentralens indelning i ekonomiska regioner och pendlingsregioner.

Denna rapport beskriver Svenskfinland som helhet och de finlandssvenska regionerna, men inte de svenskspråkiga som grupp eller individer. En annan tänkbar ansats är därför att undersöka vad finlandssvenskarna jobbar med och

hur denna arbetsmarknad eventuellt skiljer sig från arbetsmarknaden generellt i Finland.

En intressant forskningsansats kunde vara att studera finlandssvenskt ägande och kapitalbildning i näringslivet. Bilden av "det finlandssvenska kapitalet" domineras fortfarande av så kallade gamla pengar och fondpengar, men som konstaterades i kapitel 3, skapas mycket nytt finlandssvenskt kapital i produktionskluster som energiklustret i Vasa eller uppstartsnätverken kring Aalto-universitetet och Hanken.

Det finlandssvenska inflytandet i näringslivet i betydelsen finlandssvenskar i styrelser och ledningsgrupper kunde utredas, kanske som en jämförelse över tid för att se om inflytandet har minskat eller ökat.

En fråga som också tangerades i denna rapport är arbetskraftsbehovet och hur det kan påverka demografin i Svenskfinland. Slutsatsen är ändå att den privata sektorns arbetskraftsbehov är så pass dynamiskt att det är svårt att prognostisera i en enskild rapport som görs vid en specifik tidpunkt. Om någon instans vill prognostisera och reagera på arbetskraftsbehovet i Svenskfinland kunde ett alternativ därför vara att utveckla Arbetskraftsbarometern med en finlandssvensk komponent.

Policyrekommendationer

I inledningen uttalades förhoppningen att politiker, journalister, tjänstemän, forskare, utbildningsfolk och fondmännniskor kan ha nytta av denna rapport. Det är förstås vanskligt att utifrån ge råd om hur olika instanser borde agera, så de flesta rekommendationerna handlar om att medvetandegöra och peka på fakta och utvecklingstrender som borde beaktas.

Synliggör näringslivets betydelse för Svenskfinland

Rapporten visar hur näringslivet skapar de arbetsplatser som är grunden för Svenskfinlands livskraft och befolkningsutveckling. I ett samhällsklimat med hög benägenhet till emigration är livskraften och jobben avgörande för att de svenskspråkigas antal och andel av befolkningen inte ska minska. Livskraft kan också beskrivas som en positiv spiral av utbud på arbetskraft och sysselsättning. Utbudet på arbetskraft är nämligen viktigt för jobbskapande och ekonomisk tillväxt. En stark, skattefinansierad offentlig sektor kan dessutom ge bättre tvåspråkig service än en ständigt sparande offentlig sektor där svenskan riskerar marginaliseras. Dessa resonemang kan inte nog betonas när man jobbar för det svenska i Finland och för landets tvåspråkighet.

Politiska trossatser funkar inte för näringslivet

Traditionella finlandssvenska nätverk och mönster för samverkan i politiken och föreningslivet räcker inte långt för regionutveckling eller näringspolitik, utan livskraften avgörs av språköverskridande samverkan i respektive stadsregion. I kapitel 3 beskrivs energiklustret i Vasa och dess utbildningsekosystem, där finskspråkiga Vasa universitet och VAMK är centrala forsknings- och utbildningsinstitutioner för svenskans livskraft i regionen.

Politiska trossatser som kulturautonomi eller den Taxellska paradoxen fungerar dåligt i näringslivet. Det finns inte ett svenskt, språkkodat näringsliv, utan livskraften i Svenskfinland kommer från ett språkneutralt, finskt eller allt mera internationellt näringsliv. Inte heller företag med starkt finlandssvenskt ägande kan branda sig som “svenska” om de vill växa och blomstra. Ett typiskt exempel är försäkringsbolaget Svensk-Finland som år 2000 bytte namn till Veritas.

“Regionala frågor” är sällan regionala i exportindustrin

Begreppet “regionala frågor” används ofta i den finlandssvenska offentligheten i nedsättande betydelse som en synonym till byapolitik. Ingenting kan vara mera fel då det gäller frågor som tryggar exportindustrins konkurrenskraft. Vad som utåt ser ut som en vägstump kan vara en logistisk flaskhals som avgör om en produktionsanläggning kan fortsätta sin verksamhet. I ett exportberoende land som Finland är det meningslöst att tala om regional exportindustri, eftersom all export bidrar till statskassan och hela landets ekonomiska situation.

Finnavias flygplatser är ett exempel på en fråga som vid första anblicken är regional. I själva verket är flygplatserna en del av exportindustrins ekosystem, och de upprätthålls ingalunda för att folk i regionerna ska turistflyga. Det finlandssvenska exemplet är Karleby-Jakobstad flygfält som finns till för regionens näringsliv med ett exportvärde på fyra miljarder euro, som vi såg i kapitel 2.

It´s the export, stupid!

Åtgärder som stärker exportindustrins konkurrenskraft är per definition bra åtgärder för Svenskfinland. Om det uppstår en intressemotsättning mellan exportindustrin och övriga näringslivet, borde exportindustrins behov vara grunden för finlandssvenska näringspolitiska val.

Se fakta bakom myterna

I kapitel 2 såg vi att de mest företagsamma regionerna sett till antal företag per capita är Raseborg och Åboland med sina tjänstebaserade ekonomier. Österbotten, som ofta beskrivs som särskilt företagsamt, ligger efter i denna jämförelse. Däremot är Österbotten mest industrialiserat, trots att landskapet på andra

håll i Svenskfinland och ibland också i Österbotten beskrivs som ruralt. En finlandssvensk näringspolitik måste bygga på fakta.

Stadsregionen är här för att stanna – bejaka EU:s regionalpolitik

Det institutionella Svenskfinland – inom Svenska folkpartiet, Folktinget och förbunden i tredje sektorn – är kommun- och landskapscentrerat. För näringslivet är kommungränser däremot irrelevanta. Vill man förstå ekonomisk och demografisk utveckling är indelningen i pendlings- och ekonomiska regioner ett bättre instrument. EU:s och därmed Finlands regionalpolitik byggs upp kring universitetsstäderna som tillväxtcentra. För det institutionella Svenskfinland gäller det att dra maximal nytta av denna indelning.

Knyt näringsliv till forskning

I kapitel tre såg vi hur uppstartsamfundet i huvudstadsregionen och energiklustret i Vasaregionen är intimt knutna till regionens universitet och den forskning som bedrivs där. Bägge regionerna är sådana tillväxtregioner som EU vill att ska driva tillväxten i Europa. En utmaning för regionerna där det inte finns universitet eller yrkehsögskolor, är att hitta en koppling till forskning som driver innovationer. I vårt tredje exempel i kapitel tre, besöksnäringen i Västnyland kan det handla om utvecklingsprojekt drivna av universiteten och yrkeshögskolorna i Helsingforsregionen och Åbo.

Bejaka dualismen Helsingfors vs övriga regioner

I kapitel 3 ser vi att Svenskfinland som ekonomiskt system förenar det bästa av två världar: huvudstadens / metropolens innovations- och huvudkontorsekonomi å ena sidan samt regioner med stor export och högt förädlingsvärde

å andra sidan. Interna dragkamper om vad som är viktigast, hönan eller ägget, är onödiga. Svenskans livskraft i Finland skapas nämligen av denna dualism.

Var beredd på nyindustrialisering – säg ja till ny industri

I kapitel 4 konstateras att det finns planerade investeringar i grön omställning för tiotals miljarder euro i de finlandssvenska regionerna, och det är sannolikt att åtminstone några av projekten blir av. Varje industrietablering i de finlandssvenska regionerna är en möjlighet att stärka det svenska i Finland, men de ställer också stora krav på snabbt och effektivt, men samtidigt inkluderande politiskt beslutsfattande i en populistisk opinionsmiljö som kan vända sig emot ny industri.

Ta industripolitken till heders

Efter årtionden av frihandelssträvanden och globalisering ser vi en återkomst för den statligt ledda industripolitiken i Europa och USA. I grunden gynnas det exportberoende Svenskfinland alltid av frihandel, men under rådande omständigheter går det knappast att kämpa mot väderkvarnar, utan Svenskfinland skulle må bra av en industripolitisk strategi. Den gröna omställningen är inte den enda trenden som driver på en nyindustrialisering av Finland. Robotisering och automatisering gör det möjligt att flytta tillverkning från låglöneländer till traditionella industriländer, medan coronapandemin, logistiska flaskhalsar och säkerhetspolitiska överväganden har blåst under trenden att europeiska företag tar hem produktion från till exempel Kina. En ny industripolitik får dock inte vara konserverande, utan bygga på och skapa ny teknologi.

Stöd lokala beslutsfattare att ordna integration på svenska

I kapitel 4 konstaterades att de finlandssvenska regionerna behöver bred arbetskratsinvandring av alla slags anställda, inte bara så kallade toppexperter.

Valet av integrationsspråk är en ödesfråga för Svenskfinland. De avgörande besluten fattas på kommunal nivå samt i de nya kommunbaserade sysselsättningsområdena, vilket betyder att de kommunala beslutsfattarna avgör denna ödesfråga. De behöver kunskap och stöd.

Reagera snabbt i yrkesutbildningen

Yrkesutbildningen är ett viktigt instrument för det offentliga att garantera lyckade industriella investeringar, men också integration på svenska. Strategiskt tänkande, beredskap för olika scenarier och förmåga till snabba beslut bör prägla yrkesutbildningen i de regioner som är föremål för investeringsplaner. I praktiken måste man våga ta beslut att lägga ned gamla utbildningar för att få resurser till nya. Det är viktigt att den svenska yrkesutbildningen inte reagerar långsammare än den finska.

Sök branscher där svenskan är styrka

Det svenska språket är i allra högsta grad efterfrågat i näringslivet, vilket skapar komparativa fördelar för de tvåspråkiga regionerna. Först och främst bedrivs handeln med Sverige och delvis Norden på svenska, men också på hemmamarknaden är svenskkunskaper nödvändiga. Banker, försäkringsbolag och telekombolag har koncentrerat svensk distansbetjäning och callcenters till orter där det finns tvåspråkig arbetskraft, till exempel Vasa. Dylika jobb görs i allt högre grad på distans, men också i de fallen skapas jobbet på den ort där den svenskkunniga anställda bor.

Den AI-drivna språkteknologin är en potentiell framtidsbransch, men den skulle förutsätta förankring i vetenskaplig forskning. En europeisk region som satsar stort på forskning och startupverksamhet i språkteknologi är Baskien där den språkliga situationen på flera sätt påminner om Svenskfinland. Baskiskan skiljer sig till syntax och vokabulär radikalt från spanskan vilket ställer höga krav på maskinöversättning

– krav som när de uppfylls skapar lösningar av världsklass. Baskien har identifierat språkteknologin som en strategisk sektor. Centret för språkteknologi HiTZ (https://www.hitz.eus/) är knutet till universitetet i Bilbao och företagsklustret är organiserat i Langune-nätverket (https://www.langune.eus/en).

Utred regionutveckling på finlandssvensk nivå – ha koll på regionerna

Åtminstone i teorin är det möjligt att bedriva regionutveckling på allfinlandssvensk nivå. Yrkesutbildningen på andra stadiet och yrkeshögskoleutbildningen upprätthålls inom ramen för finlandssvenska strukturer, och på universitetsnivå kan Åbo Akademi och Hanken räknas in i samma strukturer. Statliga infrastrukturinvesteringar i de finlandssvenska regionerna stöds ofta regionöverskridande av de finlandssvenska politikerna, vilket också talar för att finlandssvensk regionutveckling är möjlig.

Det finns dock faktorer som försvårar möjligheten till finlandssvensk regionutveckling. I stadsregionerna med deras respektive industrikluster bedrivs redan intensiv regionutveckling enligt statens program med EU-finansiering. Frågan är därmed vilket tilläggsvärde en finlandssvensk regionutvecklingsnivå skulle tillföra. Begreppet Kustfinland samt gemensamma intressen hos Österbotten, Nyland och Egentliga Finland kunde dock öppna dörrar för landskapsöverskridande regionutveckling enligt befintliga principer.

Finlandssvensk regionutveckling i praktiken borde därför snarast handla om att någon instans samfällt har koll på näringslivet och dess behov, och kan kommunicera utbildnings- och infrastrukturbehov till alla relevanta aktörer. På det sättet synliggörs och medvetandegörs näringslivets betydelse för Svenskfinland. Denna "någon instans" kunde exempelvis finnas inom ramen för en tankesmedja, ett förbund eller annat fondfinansierat organ.

Källor

Statistik

Tabeller från Statistikcentralens öppna databas stat.fi

11lj- Preliminära uppgifter över befolkningsstruktur efter område

11ra- Nyckeltal för befolkningen efter område

11yq- Nya och nedlagda företag enligt område och näringsgren

11zm- Nya och nedlagda företag efter juridisk form och näringsgren

116j- Antal fritidshus efter område

116k- Fritidshus efter byggnadsår

12bc- Bruttonationalprodukt per invånare och region, årsvis

12bd- Inkomster och produktion per region, årsvis

125s- Arbetsplatssufficiens efter område

13x2- Brutto- och förädlingsvärde av produktionen vid företagens arbetsställen efter näringsgren och landskap

Referenslitteratur

Katajamäki, Hannu (2022): “Suomen aluekehityksen pitkät aallot. Näkökulmia ja tulkintoja”

Keating, Michael (1998): "The new regionalism in Western Europe: Territorial restructuring and political change"

Keating, Michael (2013): **“**Rescaling the European State: The Making of Territory and the Rise of the Meso”

Keating, Michael och **Loughlin** John (2013): “The Political Economy of Regionalism”

Moisio, Sami (2012): “Valtio, alue, politiikka: Suomen tilasuhteiden sääntely toisesta maailmansodasta nykypäivään”

Rosenblad, Lars (2017): “Exportfinlands framväxt” Österbottens handelskammares 100-årsjubileumsbok

Rosenblad, Lars (2023): “Vasaregionen i utveckling – VASEK 2003-2023”

Sundqvist, Emily (2022): “Vem styr regionutvecklingen? Om förutsättningar för regionalpolitiskt ledarskap i de nordiska länderna" Doktorsavhandling vid Åbo Akademi

magma